

قوانین و مقررات کاربردی و عملیاتی عربستان سعودی

گروه آموزش و پژوهش

پاییز ۱۳۹۷

مقدمه..... ۴

فصل اول

اطلاعات عمومی..... ۴

الف) مناطق اداری..... ۴

ب) جمعیت، روز ملی، تاریخ، اوزان، تعطیلات رسمی، ساعات کاری و اوقات نماز..... ۵

ج) تعطیلات رسمی..... ۵

د) ساعات کاری ادارات، مؤسسات خصوصی و بانکها..... ۵

ادارات دولتی:..... ۵

بخش خصوصی:..... ۵

بانکها:..... ۵

ه) ساعات کار بازارها و فروشگاههای تجاری:..... ۵

ن) اوقات نماز:..... ۵

و) روزنامههای عربستان..... ۶

موادی از قانون اساسی (بنیادین)..... ۶

سیستم حکومتی..... ۶

خلاصه ساختار حکومتی:..... ۸

اصطلاحات قانونی خاص..... ۹

برخی از اصطلاحات قانونی..... ۹

مرسوم ملوکانه:..... ۹

فرمان سامی (والا):..... ۹

تصمیمات (بیانیه) شورای وزیران:..... ۹

تصمیمات مجالس عالی:..... ۱۰

نظام قضایی..... ۱۰

قانون زندان و بازداشت..... ۱۱

استفاده از سلاحهای گرم، علیه زندانیان، یا بازداشتشدگان در موارد زیر مجاز است:..... ۱۱

۱۱	اتهام جاسوسی.....
۱۲	راه‌های اعتراض به احکام صادره:.....
۱۳	خلاصه‌های از نظام قضایی حاکم بر کشور عربستان.....

فصل دوم

۱۵	قوانین مربوط به ورود و خروج از عربستان.....
۱۵	شرایط دریافت روادید حج تمتع.....
۱۵	شرایط بهداشتی:.....
۱۶	شرایط دریافت روادید عمره مفرده.....
۱۷	روادیدهای اعطایی.....
۱۸	روال دریافت روادید الکترونیک حج تمتع.....
۲۱	مقررات خطوط هوایی عربستان.....
۲۲	حد مجاز وزن بار در هواپیما.....
۲۳	قانون کفالت.....
۲۵	کاربردی در امور حج و عمره.....
۲۷	انگشت‌نگاری.....
۲۸	مواد مخدر.....
۳۰	هتل‌ها و مقررات آن‌ها.....
۳۰	برخی از مواد قانون جزایی جعل و کپی اسکناس.....
۳۲	ضوابط مربوط به استفاده از اینترنت و تلفن همراه.....
۳۴	توصیه‌های کاربردی:.....
۳۴	برخی مقررات راهنمایی و رانندگی و لایحه اجرایی.....
۳۵	نوع تخلف.....
۳۶	اقدامات اولیه در خصوص زائر تصادفی.....
۳۷	مراحل قانونی دریافت دیه.....
۳۸	مکان‌هایی که امکان فوت زائر در عربستان وجود دارد.....

مراحل انجام امور زائران فوت شده:..... ۳۹

فصل سوم

مقررات مربوط به اماکن مقدسه..... ۴۴

الف - مسجدالحرام..... ۴۴

ب - مسجدالنبی..... ۴۵

ج - قبرستان بقیع..... ۴۷

نحوه برخورد مأموران سعودی با زائران در قبرستان بقیع..... ۴۸

سب خلفا..... ۴۹

فصل چهارم

هیئت امر به معروف و نهی از منکر در عربستان..... ۵۰

مهم ترین وظایف هیئت را می توان در برخورد با تخلفات زیر خلاصه کرد:..... ۵۱

تلصیق..... ۵۳

نحوه دستگیری در اتهام تلصیق..... ۵۴

نحوه رسیدگی دادرسی اتهام تلصیق..... ۵۴

فصل پنجم

مؤسسات وابسته به وزارت حج عربستان سعودی..... ۵۶

المؤسسه الاهلیه لمطوفی حجاج ایرانی..... ۵۶

مؤسسه ادلاء بالمدينه المنوره..... ۵۸

النقابہ العامه للسيارات (سندیکای عمومی اتومبیل ها)..... ۵۸

مکتب الوکلاء الموحد..... ۵۸

مکتب الزمازم..... ۵۹

الدفاع المدني (دفاع شهری)..... ۵۹

فصل اول

مقدمه

کشور عربستان سعودی یکی از کشورهای حاشیه خلیج فارس است که در شبه جزیره عربستان واقع شده است این کشور از شمال با عراق و اردن از شمال شرقی با کویت، خلیج فارس، امارات و قطر، از شرق با عمان و بحرین، از جنوب با یمن و از غرب به دریای سرخ محدود می شود. ۹۰ درصد جمعیت این کشور عرب و بقیه از کشورهای آسیائی و آفریقائی هستند که بالغ بر ۷ میلیون نفر می شوند.

زبان رسمی عربستان عربی و زبان دوم آن انگلیسی است که بیشتر در دستگاه های دولتی و مراکز تجارتی و دانشگاه های آن کشور استفاده می شود. علاوه بر این دو زبان اردو و پشتو نیز در میان مهاجرین رایج است.

پایتخت عربستان شهر ریاض است که مرکز سیاسی آن کشور به شمار می رود. مکه و مدینه دو شهر مقدس عربستان هستند که همه ساله پذیرای میلیون ها مسلمان از سراسر جهان برای انجام مناسک عمره و حج هستند. عمده دلیل شهرت عربستان نیز به همین موضوع ارتباط پیدا می کند. جده یکی از مهم ترین بندرها عربستان سعودی است که علاوه بر موقعیت ممتاز تجاری و بازرگانی از نظر سیاسی نیز برای سعودی ها مهم است زیرا بیش از این نیز پایتخت عربستان بوده است. نیمی از زائران عمره و حج برای ورود به مکه و مدینه از فرودگاه شهر جده استفاده می کنند.

اطلاعات عمومی

الف) مناطق اداری

عربستان به ۱۳ منطقه اداری تقسیم می شود:

- ۱- ریاض (پایتخت) ۲- مکه مکرمه. ۳- مدینه منوره. ۴- قصیم (مرکزش: بریده) ۵- منطقه شرقیه (مرکزش: دمام) ۶- عسیر (مرکزش: أبها) ۷- تبوک. ۸- حائل. ۹- حدود شمالی (مرکزش: عرعر). ۱۰- جیزان. ۱۱- نجران. ۱۲- الباحه. ۱۳- جوف (مرکزش سکاكا)

هر یک از این مناطق دارای یک امیر است. این امراء از میان خاندان آل سعود برگزیده شده، دارای مرتبه وزیر بوده و از اختیارات وسیعی برخوردار می باشند. با توجه به اینکه در عربستان سعودی دستگاه تحقیق و تعقیب قضائی زیر نظر وزارت کشور می باشند امراء در این خصوص دارای اختیاراتی بسیار زیاد هستند.

ب) جمعیت، روز ملی، تاریخ، اوزان، تعطیلات رسمی، ساعات کاری و اوقات نماز

جمعیت: آمار جمعیتی عربستان در منابع مختلف بین ۳۲ تا ۳۴ میلیون نفر ذکر شده است.

روز ملی: این کشور ۲۳ سپتامبر (ایلول) را به عنوان یادبود یکپارچه سازی کشور و تأسیس آن به

دست ملک عبدالعزیز عبدالرحمن آل سعود در سال ۱۳۵۱ هـ ش ۱۹۳۲ م، به عنوان روز ملی جشن می گیرد.

تاریخ: بر اساس تقویم هجری قمری است. سال قمری ۳۵۴ روز است.

اندازه و وزن: اندازه بر اساس نظام متری و وزن بر اساس کیلوگرم است.

ج) تعطیلات رسمی

تعطیلات رسمی عربستان عبارت است از:

۱- تعطیلات پایان هفته جمعه و شنبه

۲- تعطیلی عید فطر: از بیست و پنجم رمضان تا پنجم شوال به مدت ده روز

۳- تعطیلی عید قربان: از پنجم ماه ذی حجه تا پانزدهم همان ماه به مدت ده روز

۴- تعطیلی روز ملی: ۲۳ سپتامبر.

د) ساعات کاری ادارات، مؤسسات خصوصی و بانکها...

ادارات دولتی: از صبح شنبه تا پنجشنبه از ساعت ۷/۳۰ تا ۱۴/۳۰ باز هستند.

بخش خصوصی: از ۸ تا ۱۲ ظهر و ۱۶/۳۰ تا ۲۰/۰۰ به کار اشتغال دارند.

بانکها: از ساعت ۸/۳۰ تا ۱۲/۰۰ ظهر و ۱۷/۰۰ تا ۱۹/۰۰ به کار اشتغال دارند.

در اوقات پنج گانه نماز کلیه ادارات دولتی و مؤسسات خصوصی در عربستان به مدت ۳۰ دقیقه

موقتاً تعطیل می شوند.

ادارات دولتی و مؤسسات بخش خصوصی، روزهای جمعه و شنبه تعطیل هستند؛ زیرا این دو روز

در عربستان، تعطیل رسمی است.

ه) ساعات کار بازارها و فروشگاههای تجاری:

بازارها و فروشگاهها از ۸ تا ۲۲ باز هستند.

فروشگاههای بزرگ و تجارتخانهها ۲۴ ساعته باز هستند.

ن) اوقات نماز: معمولاً اوقات نمازهای پنج گانه، یعنی نماز صبح، ظهر، عصر، مغرب و عشاء بر اساس

اوقات محلی، هرروز در روزنامه به چاپ می رسد. در این ساعات ادارات، مؤسسات خصوصی، بانکها،

فروشگاههای تجاری و تجارتخانهها، پمپهای بنزین، دفاتر پست و خدمات کارگزاری که با مردم در

ارتباط هستند، ملزم می باشند در اوقات پنج گانه نماز به مدت ۳۰ دقیقه موقتاً محل را تعطیل می کنند و

مردم در اماکن عمومی برای ادای نماز اجتماع می کنند.

و) روزنامه‌های عربستان

بارزترین روزنامه هائی که در عربستان منتشر می‌شوند عبارت‌اند از:
(الجزیره و الرياض) در ریاض منتشر می‌شوند. (المدينة و عكاظ) در جده منتشر می‌شوند. (الندوه) در مکه مکرمه منتشر می‌شود. (الوطن) در أبهاء منتشر می‌شود. (الشرق الوسط) در لندن منتشر می‌شود. (اليوم) در دمام منتشر می‌شود. (الصباح) در تبوک منتشر می‌شود.

موادی از قانون اساسی (بنیادین)

قوانین و مقررات عربستان مشتمل بر قوانین شورای وزیران و مجلس شورا که پس از تصویب، در روزنامه‌های رسمی این کشور به چاپ می‌رسد؛ و معمولاً دو ماه پس از انتشار بدان عمل می‌شود.

ماده ۱) کشور عربستان سعودی دولتی عربی و اسلامی با حاکمیت تام است. دینش اسلام و قانونش کتاب خداوند متعال و سنت رسول خدا (صلی اله علیه و آله و سلم) است؛ و زبانش فقط عربی و پایتختش ریاض است. (در عربستان اسلام تنها دین رسمی است و مذهب رسمی آن حنبلی است که یکی از مذاهب چهارگانه اهل سنت است و بیش از ۹۰٪ مردم این کشور را در برمی‌گیرد. مذاهب دیگر اهل تسنن و مذهب شیعه نیز در عربستان رواج دارند و شمار بسیار اندکی از بومیان این کشور دارای دین‌های یهودی و مسیحی هستند).

ماده ۲) دو عید کشور عبارت‌اند از عید فطر و قربان. تقویم کشور هجری قمری است.

ماده ۳) پرچم عربستان رنگش سبز است. عرض آن برابر دوسوم طول آن است. در وسط آن جمله «لا اله الا الله محمد رسول الله» قرار می‌گیرد. در زیر جمله، شمشیر بدون غلافی وجود دارد. (نیمه‌افراشته کردن پرچم و یا تماسش با زمین، یا آب به دلیل احترام به جمله شهادت نوشته‌شده بر روی پرچم، جایز نیست).

آرم عربستان مرکب از دو شمشیر متقاطع است که در قسمت خالی آن یک درخت خرما قرار دارد.

سیستم حکومتی

موادی از قانون اساسی مرتبط با سیستم حکومتی:

ماده ۵)

- سیستم حکومتی در عربستان، پادشاهی است.
- حکومت فقط در انحصار پسران پادشاه مؤسس، عبدالعزیز بن عبدالرحمن فیصل آل سعود و پسران پسران او است؛ و با صالح‌ترین آن‌ها بر اساس کتاب خدا و سنت رسول خدا (صلی اله علیه و آله و سلم) بیعت می‌شود.

- ولیعهد را پادشاه انتخاب می‌کند و او را به امر ملوکانه از ولایت‌عهدی معاف می‌کند.
- ولیعهد به‌صورت تمام‌وقت به ولایت‌عهدی می‌پردازد و کارهایی را که پادشاه بر عهده او می‌گذارد، انجام می‌دهد.
- در صورت فوت پادشاه، ولی عهد تا زمان اخذ بیعت، قدرت پادشاه را در دست می‌گیرد.
- ماده ۲۰)** مالیات‌ها و عوارض - جز در صورت ضرورت و بر اساس عدل - گرفته نمی‌شود؛ و لذا تحمیل مالیات، یا اصلاح، یا لغو، یا بخشودگی بخشی از آن جز به‌موجب قانون جایز نیست.
- ماده ۲۱)** زکات در مصارف شرعی هزینه می‌شود.
- ماده ۴۴)** قدرت در کشور متشکل از: قوه قضائیه، قوه مجریه و قوه تنظیمیه (مقننه) است؛ و پادشاه مرجع این سه قوه است.
- ماده ۴۵)** منبع فتوی در عربستان، کتاب خدا و سنت رسول او (صلی اله علیه و آله و سلم) است؛ و قانون، ترتیب هیئت علمای بزرگ، اداره تحقیقات علمی، فتوا و تخصص‌های آن را تعیین می‌کند.
- ماده ۵۲)** تعیین قضات و پایان دادن به خدمتشان در اختیار پادشاه و بر اساس پیشنهاد شورای عالی دادگستری بر اساس آنچه در قانون آمده است.
- ماده ۵۶)** پادشاه، ریاست هیئت‌وزیران را بر عهده دارد و اعضای هیئت‌وزیران، وی را در ادای این وظیفه یاری می‌کنند.
- ماده ۵۷)**
- نایب‌رئیس شورای وزیران و وزیران عضو در شورای وزیران را پادشاه تعیین می‌کند و بافرمان ملوکانه به کارشان خاتمه می‌دهد.
- نایب‌رئیس شورای وزیران و وزیران عضو در شورای وزیران همگی در برابر پادشاه مسئول اجرای شریعت اسلامی و قوانین و سیاست‌های عمومی کشور هستند.
- پادشاه می‌تواند هیئت‌وزیران را منحل کند و یا مجدداً تشکیل دهد.
- ماده ۶۰)** پادشاه، فرمانده کل نیروهای مسلح است و اوست که افسران را تعیین یا به خدمتشان پایان می‌دهد.
- ماده ۶۱)** پادشاه، حالت فوق‌العاده، بسیج عمومی و جنگ را در کشور اعلام می‌کند.
- ماده ۶۶)** پادشاه در صورت سفر به خارج از کشور، طی صدور فرمان ملوکانه، ولی عهد را جانشین خود در اداره امور کشور بر اساس رعایت مصالح ملت می‌کند.

ماده ۶۷) وضع قوانین و لوایح در جهت مصلحت و یا رفع مفسده در امور کشور بر اساس قوانین شریعت اسلامی بر عهده قوه تنظیمیه (مقننه) است. این قوه، اختیارات یا حوزه تخصص‌های خود را بر اساس این قانون و قوانین شورای وزیران و مجلس شورا اعمال می‌کند.

ماده ۶۸) مجلس برای شورا تأسیس می‌شود، قانون و طریقه ایجاد آن و شیوه کارش در تخصص‌هایش و انتخاب اعضایش بیان خواهد شد. پادشاه می‌تواند مجلس شورا را منحل و یا بازسازی کند. (در عربستان به معنای مصطلح قوه مقننه وجود ندارد. مجلس عربستان هم مجلس قانون‌گذاری نیست بلکه جنبه مشورتی دارد).

ماده ۶۹) پادشاه می‌تواند مجلس شورا و شورای وزیران را برای جلسه مشترک فراخواند. همچنین می‌تواند هر که را صلاح می‌داند برای گفتگو در اموری که ضرورت دارد، در این جلسه دعوت کند.

خلاصه ساختار حکومتی:

➤ نوع حکومت در عربستان به‌صورت پادشاهی مطلق و در دست آل سعود است. نام کشور نیز منصوب به همین خاندان است و در این کشور سه قوه مقننه، مجریه و قضائیه از یکدیگر متمایز و مجزا شده‌اند اما نوع رژیم شیوه اختلاط قوا بوده و همه امور قائم‌به‌ذات پادشاه است و تصمیم گیرهای استراتژیک در عربستان از جانب پادشاه صورت می‌گیرد.

➤ در بخش قوه مجریه که پادشاه ریاست آن را بر عهده دارد و او حق عزل و نصب وزرای کابینه را دارد، وزرا در برابر شاه مسئول هستند و تصمیم‌گیری نهائی در همه امور با پادشاه است.

➤ مجلس در عربستان بیشتر جنبه مشورتی دارد، عزل و نصب رئیس آن و معاون و دبیر کل مجلس با پادشاه است.

➤ کلیه وزارتخانه‌های حاکمیتی (دفاع، کشور، خارجه) و سازمان‌های حاکمیتی از قبیل سرویس اطلاعاتی و سازمان امنیت در دست شاهزاده‌های درجه‌یک خاندان است. انتخاب و عزل و نصب پادشاه و ولیعهد بر اساس طرح ملک عبدالله در دست شورای بیعت است که متشکل از فرزندان ملک عبدالعزیز و یا نوادگان ارشد وی است.

➤ بسیاری از بزرگان عربستان سعودی به خاندان بزرگ آل شیخ وابسته‌اند که از نوادگان محمد بن عبدالوهاب بنیان‌گذار فرقه وهابیت می‌باشند، این بزرگان با خانواده شاهی پیوند نزدیکی دارند.

➤ در عربستان هیچ‌گونه حزب سیاسی و انتخاباتی وجود ندارد، نظام دادرسی وابسته به دولت و نیروی انتظامی (شرطه) آن کشور موظف به اجرای قانون‌های امر به معروف و نهی از منکر هستند.

➤ در عربستان قوه قضائیه مثل دو قوه دیگر به طور مستقیم زیر نظر پادشاه قرار دارد.

➤ اعضای شورای عالی قضائی که از ۱۲ نفر قاضی ارشد تشکیل شده و همچنین عزل و نصب قضات، وزیر دادگستری توسط پادشاه صورت می گیرد در مواقعی پادشاه باید برای بعضی از امور از جمله رعایت قوانین اسلامی، سنن و آداب و رسوم آل سعود تأیید علما و رهبران دینی در این کشور را جلب نماید.

اصطلاحات قانونی خاص

کشور عربستان سعودی اصطلاح «نظام» را هم ردیف قانون تلقی می کند «نظام» واژه ای است که بیانگر یکی از قوانین است؛ نمونه آن «نظام المرور: قانون راهنمایی و رانندگی» یا «نظام الاجراءات الجزائیه: قانون اجرائیه های جزایی» و ... است. گاهی قانون اساسی، یا لایحه، یا تابلویی ارشادی، گاهی هم ممکن است آموزش ها یا تعلیمات معینی باشد، مخالفت با آن مجازات دارد.

برخی از اصطلاحات قانونی

فرمان ملوکانه: سند رسمی و مکتوب با امضای پادشاه است که بیانگر اراده مستقیم و منحصر به فرد پادشاه است. این فرمان بسیار مهم است زیرا برخاسته از اراده پادشاه است.

استناد قانونی به دستور پادشاه: فرمان پادشاه عبارت است از قدرت یا تمایل پادشاه بر اساس خواست وی به عنوان ولی امر در هر آنچه به صالح کشور می داند. فرامین ملوکانه زمان معینی برای صدور ندارند (فرمان ملوکانه با همه این ویژگی ها، به عنوان قوی ترین مکانیسم قانون گذاری در عربستان محسوب می شود).

مرسوم ملوکانه: وثیقه ای رسمی است که بیانگر اراده پادشاه در موافقت با موضوعی است که قبلاً بر شورای وزیران و مجلس شورا عرضه شده و هر کدام در قبال آن تصمیمی اتخاذ کرده اند که نهایتاً این قضیه برای اجرا و رسمیت یافتن مستلزم نظر پادشاه (ملک) است. اسناد قانونی در اینجا، همان قدرت و تمایل پادشاه با امری است که از دو ناحیه بر او عرضه شده است. بیشترین مرسوم ملوکانه در ارتباط با موافقت پادشاه با طرح «نظام یا قانون» یا موافقت با «توافقنامه بین المللی» است.

فرمان سامی (والا): وثیقه ای رسمی است که بیانگر اراده رئیس شورای وزیران (پادشاه یا نایب اول و یا نایب دوم او در صورت بر عهده داشتن ریاست مجلس) است.

تصمیمات (بیانیه) شورای وزیران: سندی رسمی با ساختاری معین است که بیانگر خواست و اراده شورای وزیران است. تصمیمات شورای وزیران از مهم ترین قوانین هستند؛ این اهمیت تنها از ناحیه قدرت نیست بلکه اعتبار آن به سبب صدور بیشترین قوانین ملموس در امور روزمره است؛ و در واقع بیانگر اراده

شورای وزیران (همه وزیران عضو) است. این تصمیمات، قانونی و اجرایی است که دوشنبه هر هفته پس از تشکیل جلسه صادر و در روزنامه رسمی منتشر می‌شود و در اخبار اعلام می‌گردد.

تصمیمات مجالس عالی: عبارت است از مستندات رسمی که بیانگر اراده مجلس در زمینه تخصصی آن است. در عربستان تعدادی مجلس عالی وجود دارد. این مجالس در زمینه‌های معینی تخصص دارند که صلاحیت‌های مشخصی نیز بر اساس قانون بر عهده آنان است. به عنوان مثال شورای عالی قضاوت، یک نمونه از بیانیه‌هایش، اعلام رؤیت شرعی هلال عید فطر است.

نظام قضایی

(ماده ۵۲ از قانون اساسی) تعیین قضات و پایان دادن به خدمت آنان به فرمان پادشاه و بر اساس پیشنهاد شورای عالی قضا است.

شورای عالی قضا، مسؤولیت تفسیر شرع و بازنگری همه احکام صادره از محاکم همچون اجرای مجازات اعدام، قطع اعضای بدن و سنگسار را بر عهده دارد.

از جمله اعضای این شورا که پادشاه، وی را تعیین می‌کند، نماینده‌ی وزارت دادگستری است. در صورت غیبت اعضای شورای عالی قضا در یکی از جلسات، مسؤولیت انتخاب جانشینان بر عهده وزیر دادگستری است.

مستولان اصلی بازداشت کننده عبارت‌اند از: ۱- پلیس امنیت عمومی (اداره اطلاعات) ۲- پلیس دادستانی عمومی ۳- پلیس دینی معروف به «داوطلبان» یا «هیئت امر به معروف و نهی از منکر». گروه اول و دوم زیر نظر وزیر کشور هستند.

اما گروه سوم مکلف به تضمین پایبندی قاطع (مردم) به رفتار حاکم بر جامعه هستند بنابراین آنان از نظر تئوری هیئتی شبه مستقل هستند؛ اما در اقدامات عملی به صورت تنگاتنگ با پلیس و امیران منطقه همکاری می‌کنند؛ و از آنان خواسته می‌شود افراد مشکوک را پس از بازجویی، به پلیس امنیت عمومی (اطلاعات) تسلیم نمایند.

حکم اعدام معمولاً قطع گردن با شمشیر است که روزهای جمعه به اجرا درمی‌آید. اگرچه در مورد زنا به صورت سنگسار است.

بر اساس بیانیه شورای وزیران به شماره ۶۵۳ تاریخ ۱۳۸۰/۱/۲۵؛ و مرسوم ملوکانه به شماره ۱۱۴ تاریخ ۱۳۸۰/۱۱/۲۶ ه. صادر گردید. هر کس به قصد کلاهبرداری، مهرها و امضاهای ملوکانه، یا مهرهای عربستان، یا امضا و مهر رئیس شورای وزیران را جعل کند؛ همچنین اگر کسی آن مهرها و امضاها را با آگاهی از جعلی بودن آنها، مورد استفاده قرار دهد و یا زمینه استفاده آنها را برای دیگری فراهم کند، به مجازات حبس از پنج تا ده سال و جریمه مالی از پنج تا ده هزار ریال محکوم می‌شود.

قانون زندان و بازداشت

وزیر کشور می‌تواند در جرائمی که مرتبط با امنیت داخلی است، حکم زندان یا بازداشت را صادر کند. همچنین می‌تواند، حکم زندان یا بازداشت خارجیان را در اماکن خاصی صادر کند. ضروری است هر فرد زندانی یا بازداشت‌شده، پیش از ورود به زندان یا بازداشتگاه، بازرسی شود؛ و وسایل همراه وی مانند پول یا اشیای قیمتی از وی گرفته شود؛ و در کمد زندان یا بازداشتگاه به امانت سپرده شود تا هنگام آزادی به او تسلیم گردد. در صورت اخلاف نظم توسط زندانی یا بازداشت‌شده می‌توان مجازات زیر را اعمال نمود. این مجازات عبارت‌اند از:

- حبس انفرادی به مدتی که بیشتر از پنج روز نیست.
 - محرومیت از همه یا بخشی از امتیازهای ملاقات یا مکاتبه و دیگر امتیازها.
 - شلاق که بیشتر از ده ضربه نیست.
- در حالت تکرار تخلفات زندانی یا بازداشت‌شده، علاوه بر شلاق، می‌توان زندان انفرادی را دو برابر کرد.
- اگر زندانی یا بازداشت‌شده، مرتکب ناآرامی یا تعدی گردد، مدیر زندان می‌تواند دستور دهد به مدت هفتاد و دو ساعت به دستان وی دستبند بزنند.
- استفاده از سلاح‌های گرم، علیه زندانیان، یا بازداشت‌شدگان در موارد زیر مجاز است:**
۱. جلوگیری از هجوم یا مقاومت همراه بازور چنانچه نتوان با وسایل دیگری از آن ممانعت کرد.
 ۲. ممانعت از فرار، اگر با وسایل دیگر نتوان از آن جلوگیری کرد.
 ۳. ابتدا باید شلیک هوایی انجام داد، در صورتی که نتیجه‌بخش نباشد افراد مسئول حراست می‌توانند به سمت ساق پا، یا دست‌های زندانی، یا بازداشت‌شده، شلیک کنند؛ تا هجوم، یا مقاومت و یا تلاش وی را برای فرار متوقف کنند.
 ۴. زندانی یا بازداشت‌شده‌ای را فراری دهد؛ یا تلاش کند او را فراری دهد.

اتهام جاسوسی

نزدیک شدن به مناطق نظامی که آن را مناطق ممنوعه می‌نامند منجر به اتهام جاسوسی خواهد شد. بر اساس قوانین عربستان مجازات این جرم، اعدام است. با توجه به اینکه زبان عربی، زبان رسمی مورد تأکید در بررسی شکوائیه‌ها است سخنان غیر عرب‌زبانان از طریق مترجم استماع می‌شود؛ و هر آنچه به وی تفهیم می‌گردد و یا به زبان

خودش پاسخ می‌دهد، ثبت‌شده و از او امضا گرفته می‌شود. (ترجمه سخنان به زبان عربی ثبت‌شده، سپس از وی و مترجمش امضا گرفته می‌شود.) ضمن اینکه ترجمه‌ای مورد وثوق از مستندات نوشته‌شده به زبان خارجی، به زبان عربی تقدیم دادگاه می‌گردد.

طرف‌های نزاع یا نمایندگان آن‌ها در دعوای اداری در روز معین برای بررسی نزاع حضور می‌یابند. چنانچه خواهان در دادگاه حاضر نشود و قبلاً نیز عذر قابل قبولی تقدیم نکرده باشد، آن دایره می‌تواند به درخواست خوانده، دادرسی را فیصله داده و یا اقدام به ختم دادرسی نماید. چنانچه اقدام به ختم دادرسی نماید، خواهان می‌تواند درخواست تجدیدنظر کند و آن دایره نیز تاریخی برای دادرسی و ابلاغ به خوانده اعلام می‌کند.

چنانچه خواهان در دادگاه حاضر نشود و قبلاً نیز عذر قابل قبولی تقدیم نکرده باشد. آن دایره، ختم دادرسی را اعلام می‌کند؛ و به درخواست وی پاسخ داده نمی‌شود. مگر با تصمیم کلی هیئت بازنگری؛ اما اگر خوانده در دادگاه حاضر نشود آن دایره، دادرسی را به جلسه دیگری موکول کرده که به خوانده ابلاغ می‌گردد. چنانچه در جلسه بعدی حضور نیابد، آن دایره به خواسته فیصله می‌دهد. حکم در همه حالت، حضوری محسوب می‌شود.

متهم در جلسات دادرسی تأدیبی غیر کیفری و جزایی (کیفری) به‌تنهایی حاضر می‌شود؛ و دفاع خود را کتبی یا شفاهی عرضه می‌کند. متهم می‌تواند از وکیل کمک بگیرد و یا درخواست حضور شهود، به‌منظور استماع گفته‌های آنان بنماید؛ بنابراین اگر متهم پس از دریافت ابلاغ صحیح، در دعوای تأدیبی (غیر کیفری) در دادگاه حاضر نشود، ضروری است دایره، پیگیری اقدامات محاکمه را بنماید؛ اما در دعوای جزایی چنانچه به متهم ابلاغ گردیده باشد و در دادگاه حاضر نشود، مجدداً به جلسه دیگری موکول می‌شود. چنانچه مجدداً از حضور امتناع ورزد، دایره می‌تواند غیاباً حکم صادر کند و یا اینکه دستور دهد در جلسه دیگری که تعیین می‌نماید، حاضر شود. اگر احضار او مقدور نباشد غیاباً حکم صادر می‌گردد. دعوای کیفری مربوط به عملی است که دادگاه برای مرتکب آن، مجازات تعیین می‌کند.

راه‌های اعتراض به احکام صادره:

شرط پذیرش درخواست تجدیدنظر آن است که اداره مخصوص تجدیدنظر حکم را تأیید و یا نقض کند و در صورت نقض، باید آن را به دایره‌ای که حکم را صادر کرده و یا عهده‌دار بررسی پرونده است، ارجاع دهد. در صورتی که آن را به دایره‌ای که حکم را صادر کرده ارجاع دهد و آن دایره بر حکم قبلی اصرار ورزد و دایره تجدیدنظر، از نظرات آن دایره قانع نگردد، باید عهده‌دار بازنگری پرونده شود. در همه حالت که دایره تجدیدنظر به پرونده رسیدگی می‌کند، ضروری است.

صدور حکم موکول به استماع سخنان دو طرف نزاع گردد. در صورت لزوم، دایره بازنگری می‌تواند درخواست معاینه، یا استفاده از کارشناس را بنماید.

کسی که غیاباً محکوم شده، می‌تواند از رئیس دیوان، یا جانشین وی درخواست تجدیدنظر در حکم صادره، در خلال سی روز از تاریخ ابلاغ حکم، کند. رئیس دیوان یا جانشین وی، درخواست را به دایره‌ای که حکم را صادر کرده ارجاع می‌دهد تا مجدداً با حضور متهم موردبررسی قرار گیرد.

چنانچه بعد از ختم دادرسی، وقایعی معلوم گردد و یا اوراقی تقدیم دادگاه شود که در حین دادرسی ارائه نشده باشد، به‌طوری‌که در اثر آن، فرد محکوم شده، تبرئه شود، در چنین حالتی، وی یا نماینده دادستانی می‌تواند از رئیس دیوان، یا کسی که جانشین اوست، درخواست تجدیدنظر در احکام نهایی کند. این درخواست را باید سی روز بعد از اطلاع از حکم تقدیم کند. دادخواست باید مشتمل بر حکم و دلایل تجدیدنظر باشد. رئیس دیوان یا جانشین وی، درخواست را به دایره‌ای که حکم را صادر کرده، ارجاع می‌دهد تا مجدداً با حضور طرف‌های دعوا موردبررسی قرار گیرد.

خلاصه‌ای از نظام قضایی حاکم بر کشور عربستان

در حال حاضر قوه قضائیه در عربستان مستقیماً زیر نظر پادشاه قرار دارد و ساختار تشکلاتی آن عبارت‌اند از:

۱- وزارت العدل (وزارت دادگستری): وظیفه نظارت بر دواير ادارى دستگاه قضائى عربستان را بر عهده دارد و محور دستگاه قضائى در این کشور است.

۲- مجلس الاعلى للقضا: وظیفه نظارت بر مسائل قضائى را عهده‌دار است که از ۱۲ قاضى ارشد تشکیل شده است و رئیس آن از طرف پادشاه تعیین می‌گردد و دارای اختیارات زیادى است.

محاکم موجود در عربستان که در حوزه مجلس الاعلى للقضا قرار دارند عبارت‌اند از:

- دادگاه عالی: رئیس آن با حکم پادشاه منصوب می‌شود و هم‌ردیف وزیر است و فقط با فرمان پادشاه قابل عزل است و وظیفه بررسی و تأیید احکام دادگاه‌های استیناف در مورد قتل یا قطع عضو یا سنگسار در (رجم) یا قصاص را دارد و همچنین مغایر نبودن با احکام اسلامى و صدور حکم از دادگاه فاقد صلاحیت و صدور حکم اشتباه از دیگر وظایف آن است محل دادگاه عالی در شهر ریاض است.
- دادگاه استیناف: این دادگاه عهده‌دار رسیدگی به احکامی است که از دادگاه‌های درجه یک صادر شده است.
- دادگاه درجه یک: این دادگاه شامل دادگاه‌های عمومی، جزائی، خصوصی، تجاری و کارگری است.

ضمناً در این کشور دیوان مظالم عهده‌دار امور مربوطه به شکایات از دستگاه‌های دولتی و رسیدگی به مسائل شرکت‌های تجاری است و اختیارات و وظایف دادستانی از جهت تحقیق و تعقیب به عهده هیئت تحقیق و الادعاء العام که زیر نظر وزیر کشور است.

توجه: در عربستان زبان رسمی جهت ارائه شکایت و یا درخواست‌های دیگر قضائی زبان عربی است و در محاکم در خصوص افراد غیر عرب از مترجم استفاده می‌گردد.

فصل دوم

قوانین مربوط به ورود و خروج از عربستان

بر اساس قوانین عربستان سعودی کلیه اتباع خارجی به جز کشورهای حاشیه خلیج فارس برای ورود به عربستان نیاز به ویزا دارند و اگر هدف فرد از ورود به این کشور هدفی غیر از امور تجاری یا به منظور استخدام باشد اخذ ویزا دشوار است، زیرا باید مدتی قبل از تاریخ مسافرت به این کشور از کنسولگری یا سفارت عربستان در کشور مبدأ ویزا دریافت شده باشد علاوه بر آن می باید یک حامی عربستانی نیز داشته باشد.

اقامت فرد خارجی پس از پایان اعتبار ویزا، او را در معارض زندان، اخراج اجباری و ممنوعیت از ورود به عربستان به مدت ۵ سال همراه با جریمه‌ای حدود پنجاه ریال به ازای هرروز اقامت مازاد بر ویزا قرار می دهد.

شرایط دریافت روادید حج تمتع

- هر ساله اعطای روادید پس از عید سعید فطر آغاز می شود.
- بیست و پنجم ذی قعدة هر سال آخرین روز اعطای روادید حج تمتع است.
- هر حاجی باید دارای دو فقره چک به ریال سعودی، یا دلار آمریکا باشد.
- چک اول دربردارنده هزینه های خدمات مؤسسات است.
- چک دوم دربردارنده هزینه های حمل و نقل است که به شرح زیر است:
 - هزینه های خدمات به ارزش ۴۴۴ ریال معادل ۱۱۸ دلار آمریکا است.
 - هزینه های حمل و نقل (با کولر) ۴۳۵ ریال معادل ۱۱۶ دلار آمریکا است.
 - هزینه های حمل و نقل (بدون کولر) ۳۴۵ ریال معادل ۹۲ دلار آمریکا است.

شرایط بهداشتی:

- ۱- از حاجی که کشور آنها مبتلا به وبا هستند و یا بخشی از کشور مبتلا به تب زرد است، درخواست می شود تا گواهی واکسیناسیون علیه این بیماری را ارائه دهند.
- این (گواهی) واکسیناسیون از حاجی درخواست می شود که از مناطق آفریقایی و برخی از کشورهای آمریکای جنوبی وارد می شوند. سازمان بهداشت جهانی در گزارش های دوره های خود، این مناطق را تعیین می کند.

- ۲- از حجاج درخواست می‌شود تا گواهی واکسیناسیون علیه بیماری مننژیت را ارائه دهند. بیماری مننژیت از جمله بیماری‌های مسری خطرناک است. که به وسیله ترشحات پراکنده بینی و دهان منتقل می‌شود و به غشای مغز و نخاع آسیب می‌رساند؛ و در صورت مداوا نشدن منجر به مرگ می‌شود. گاهی نیز در صورت تأخیر درمان ممکن است منجر به معلولیت‌های عصبی گردد.
- ۳- از ورود مواد غذایی همراه حجاج ممانعت به عمل می‌آید. مواد غذایی همراه حجاج به مقدار اندک که در سفرهای زمینی بدان نیاز دارند، از این قانون مستثنا هستند.
- ۴- ترجمه گواهی‌های بهداشتی به زبان عربی یا انگلیسی با قید تاریخ واکسیناسیون ضروری است و هنگام ورود باید همراه حجاج باشد.

شرایط دریافت روادید عمره مفرده

- زمان اعطای روادید عمره مفرده از ابتدای ماه صفر آغاز می‌شود و تا نیمه ماه رمضان هر سال هجری ادامه دارد که مدت اقامت در اعتبار ویزا قید می‌شود.
- اخذ ویزا، منحصر به داشتن مدارک قانونی سفر به منظور ورود به عربستان و خروج از آن کشور جهت بازگشت به کشور مبدأ و یا کشور دیگری است. همچنین گذرنامه باید حداقل شش ماه تا پایان اعتبارش، زمان داشته باشد.
- به منظور تسهیل در کار عمره گذار و صرفه جویی در وقت وی، باید درخواست ویزای عمره از طریق یکی از شرکت‌های مجاز صورت گیرد که در این زمینه فعالیت می‌کنند. در صورت نبودن این قبیل شرکت‌ها در کشوری و یا نداشتن نمایندگی عربستان در آن کشور، این کار به صورت زیر انجام می‌گیرد:
- و در صورت نبودن نمایندگی مراجعه عمره‌گزار به نزدیک‌ترین کشوری که نمایندگی عربستان در آن مستقر است.
- عمره گذار باید یک فقره چک بانکی یا معادل آن به مبلغ ۳۰۰ دلار آمریکا همراه خود داشته باشد.
- عمره گذار به محض رسیدن به پایانه ورودی طی قراردادی با شرکت‌های مجاز که در آنجا دفاتری دارند باید کتباً متعهد شود. عمره گذار بدون دستیابی به این قرارداد نمی‌تواند به کشور عربستان وارد شود.

نکات مهم:

۱) دارندگان ویزای عمره یا حج تمتع مجاز به جابه‌جایی در شهرهای عربستان به جز مکه مکرمه، مدینه منوره و جده نیستند اما شرکت‌های عربستان عهده‌دار اقامت و سفر می‌تواند برای عمره‌گزار برای مدت معینی مجوز بازدید از دیگر شهرهای عربستان را فراهم نماید که این مورد الآن در خصوص زائران ایرانی انجام نمی‌گیرد و تردد و به سایر شهرها به‌ویژه جده با ویزای زیارتی عمره ممنوع است.

۲) در برگه ویزا نام مسئول و عامل عربستانی عمره گذار نوشته می‌شود تا به این وسیله زائرانی که پس از اتمام مدت روادید و اجازه اقامت خود از عربستان خارج نمی‌شوند ردیابی شوند.

۳) استفاده از روادید زیارتی عمره برای انجام کار مجاز نیست و پیگرد قانونی دارد.

۴) مدت اعتبار ویزا بیانگر مدت مجاز حضور شما در مدینه و یا مکه بعد از ورود است.

۵) مسئولین هتل‌ها در عربستان صرفاً پذیرنده زائران دارای ویزا با شرکت‌های طرف قرارداد خود هستند و پذیرش سایر زائران امکان‌پذیر نبوده مگر در موارد استثنایی که نیازمند هماهنگی لازم طرف ایرانی است.

۶) اخذ روادید برای افراد زیر دو سال الزامی است.

۷) درج مهر خروج بر روی گذرنامه و صفحه‌ی روادید مربوطه و یا روبروی آن الزامی است.

۸) زمان ویزای عوامل خدماتی همان است که در گذرنامه درج می‌گردد معمولاً ماندن بیش از آن باید توسط مسئولین ستاد با قسمت الجوازات عربستان هماهنگ گردد در غیر این صورت ممکن است در موقع خروج مشکلاتی را به همراه داشته باشد و باعث جریمه نقدی و عدم خروج از کشور و ... گردد.

روادیدهای اعطایی

کشور عربستان روادید گردشگری صادر نمی‌کند بلکه فقط دو نوع روادید را که مختص مسلمانان است، صادر می‌کند: ۱- روادید زائر ۲- روادید اقامت.

در همه موارد باید میهمان دارای کفیلی سعودی باشد (خواه کفیل فرد و یا شرکت باشد) تا رفتار او را در عربستان تضمین کند.

اعتبار روادید بر اساس یک ماه قمری و نه میلادی است؛ بنابراین اگر زائر یک ماه میلادی در عربستان اقامت داشته باشد، یک یا دو روز اقامت اضافی داشته است که هنگام خروج با مشکلاتی مواجه خواهد شد.

روال دریافت روادید الکترونیک حج تمتع

در کنار اهمیت اخذ روادید در موسم حج تمتع، برنامه‌ریزی اقامت زائرین در مکه و مدینه، اقدامات مربوط به هماهنگی پروازها و تغذیه و تدارکات مربوط به زائرین که در سال‌های اخیر با تغییر سیاست‌های صدور ویزا از سوی کشور عربستان سعودی، رابطه مستقیم با اخذ ویزا پیدا کرده‌اند نیز از اهمیت دوچندانی برخوردار شده است.

در روال جدید صدور اخذ روادید به صورت الکترونیکی، لزوم دقت در ارسال اطلاعات زائرین بیش‌ازپیش حائز اهمیت است.

واحدهای مرتبط با اخذ روادید

- ۱- معاونت توسعه مدیریت و منابع
- ۲- گروه اجرایی اخذ روادید
- ۳- دفتر بودجه، تحول اداری و فناوری اطلاعات
- ۴- اداره فناوری اطلاعات و آمار (رایانه مرکزی)
- ۵- اداره کل اسکان و تغذیه
- ۶- اداره کل پرواز، ثبت‌نام و اعزام
- ۷- اداره کل مالی
- ۸- مدیران کاروان
- ۹- مدیران استانی
- ۱۰- دفتر نمایندگی مستقر در عربستان

سامانه‌های مرتبط با اخذ روادید

۱- سامانه رزرواسیون (ثبت‌نام زائرین)

این سامانه به آدرس <https://reserve.haj.ir> برای تسهیل در ثبت‌نام اولیه‌ی زائرین و در راستای نیل به اهداف دولت الکترونیک ایجاد و در دسترس زائرین محترم قرار گرفته است. زائرین دارای اولویت می‌توانند با مراجعه به این سامانه و بدون مراجعه حضوری نسبت به ثبت‌نام اولیه و رزرو کاروان اقدام نمایند. در گام‌های بعدی زائرین می‌بایست برای واریز پول و مشاهده‌ی صورت‌وضعیت پرداخت‌ها از قبیل سود بانکی متعلقه و هدیه‌ی بانک و واریزی‌های مختلف از قبیل هزینه‌ی قربانی نیز به این سامانه مراجعه نمایند.

۲- سامانه تأیید ثبت‌نام زائرین حج تمتع (سامانه در اختیار مدیران)

سامانه حج کاروان به آدرس <https://hajkarevan.haj.ir>، سامانه تأیید ثبت‌نام زائرین و ارسال اطلاعات به پرتال استانی است. هرکدام از مدیران دفاتر می‌بایست با کلمه کاربری و رمز عبور خود وارد سامانه مذکور

شوند و نسبت به انجام فعالیت‌های مربوطه اقدام نمایند. کلیه دسترسی‌های این سامانه به‌منظور مدیریت اطلاعات زائرین و پالایش داده‌های آن‌ها تدوین شده است. می‌توان گفت مجموعه فعالیت‌های این سامانه شامل موارد زیر است.

- ثبت اطلاعات تکمیلی از قبیل اطلاعات شناسنامه‌ای، گذرنامه، فرهنگی زائرین
- صدور فیش مابه‌التفاوت بانکی جهت واریز هزینه سفر
- ثبت اطلاعات پزشکی
- ثبت اطلاعات قربانی
- صدور فیش قربانی
- ویرایش و اصلاح اطلاعات زائرین
- ارسال اطلاعات زائرین به پرتال استان

۳- پرتال استانی

این سامانه در اختیار مدیریت استان قرارداد که عمده فعالیت آن در حج تمتع عبارت است از:

- دریافت اطلاعات ارسالی از طرف مدیران کاروان
- امکان انتقال زائرین در کاروان‌های مختلف در هر استان
- مدیریت ظرفیت کاروان‌ها و بلا کینگ
- ارسال اطلاعات زائرین به تفکیک استان و کاروان به واحد روادید

۴ - سامانه روادید

این سامانه به‌منظور مدیریت اطلاعات زائرین که از پرتال استانی به روادید ارسال می‌گردد، ایجاد شده است. در حقیقت این سامانه، سامانه‌ی داخلی اخذ روادید است و قبل از ارسال اطلاعات برای اخذ ویزا به سامانه‌ی مسار، کامل‌ترین اطلاعات در این سامانه وجود دارد.

۵ - سامانه مسار

اصلی‌ترین سامانه در اخذ روادید سامانه مسار به آدرس <https://ehaj.haj.gov.sa> است. این سامانه در سال ۹۳ به‌منظور یکپارچه‌سازی عملیات اسکان، نقل ترددی، تغذیه و ویزا توسط عربستان راه‌اندازی گردید که به‌مرورزمان در حال تکمیل شدن است. البته به نظر می‌رسد این سامانه در حج تمتع اخیر (۱۳۹۷) به تکامل نسبی دست‌یافته بود. یکی از وظایف اصلی این سامانه اخذ ویزا بر اساس فرایند طراحی شده در آن است که درنهایت کلیه کشورهای اسلامی می‌بایست بر اساس آن اقدام به دریافت ویزا به‌صورت الکترونیکی نمایند.

فرایند کلی اخذ روادید

با توجه به اهمیت صدور ویزای حج و همچنین معرفی سامانه مسار در دو سال گذشته به عنوان یک سامانه جامع جهت دریافت ویزا و بالأخص در حج اخیر، صدور ویزای الکترونیکی و الزام تمامی کشورهای اسلامی به اخذ این نوع ویزا از طرف کشور عربستان سعودی مورد تأکید قرار گرفته است. به طور کلی در سامانه مسار واحدهای زیر به صورت مستقیم اقدام به درج اطلاعات می نمایند:

۱- اداره اسکان

- ثبت قراردادهای اسکان در مکه و مدینه
- صدور صورت حساب هتل بعد از عقد قرارداد

۲- اداره پرواز و اعزام

- تعیین پروازهای روزانه
- تخصیص کاروان های یک پرواز
- تعیین مسیرهای تردد کاروان ها

۳- اداره کل مالی

- ثبت قراردادهای مربوط به تغذیه مشاعر
- ثبت قراردادهای مرتبط به ضمان های اسکان و حمل و نقل
- پرداخت اقساط مربوط به قراردادهای اسکان
- کنترل موجودی حساب بانکی بر اساس هر یک از قراردادها و تاریخ سررسید اقساط

۴- واحد ویزا

- ثبت اطلاعات زائرین در سامانه مسار
- تعریف کاروان در سامانه مسار
- تخصیص رقم عقد به کاروان بر اساس اعلام اداره کل اسکان
- تخصیص هتل مکه و مدینه، تغذیه، تغذیه مشاعر و مسیر تردد به کاروان ها
- ارسال اطلاعات به موفا (وزارت خارجه عربستان سعودی) جهت دریافت ویزا
- دریافت ویزا، بارکد مچ بند و استیکر گذرنامه
- ثبت اطلاعات ویزا در سامانه و ارائه فایل ویزا و استیکر به کاروان
- چاپ مچ بند و برگه ی ویزا
- مهر کردن برگه ی ویزا و تحویل مچ بند و ویزا به رابط استان

مقررات خطوط هوایی عربستان

بر اساس ماده ۷۰ از قانون اساسی و فرمان ملوکانه ملک عبدالله بن عبدالعزيز آل سعود، به شماره: م/۴۴ در تاریخ ۴۲۶/۷/۱۸ ه.ق، مجازات مرتکبان اعمال غیرمجاز (سرنشینان آشوبگر) در هواپیماهای مسافربری به شرح زیر است:

- خودداری نکردن از استعمال دخانیات: ۳۰۰ ریال سعودی.
- باجوداینکه این قانون کاملاً واضح است اما در مواردی واقعیت، متفاوت است دلیل این مطلب، خبر زیر است: یک دادگاه سعودی حکم به محکومیت فردی سودانی به سی ضربه شلاق به علت خودداری نکردن از استعمال سیگار در هواپیما، داد. وی پس از فرود هواپیما در جده دستگیر شد. روزنامه انگلیسی‌زبان «سعودی جازیت» اظهار داشت: این فرد از خاموش کردن سیگارش در هواپیما خودداری کرده است.
- استفاده از دستگاه‌های الکترونیکی دارای کنترل از راه دور یا دیگر دستگاه‌هایی که استفاده از آن‌ها در هواپیما ممنوع است: ۵۰۰ ریال سعودی.
- ترک صندلی تعیین‌شده، یا نبستن کمربند ایمنی: ۲۰۰ ریال سعودی.
- عدم پیروی از آموزش‌ها و راهنمایی‌های سلامت هوایی موردپذیرش جهانی: ۲۰۰ ریال سعودی.
- سیگار کشیدن در دستشویی (هواپیما): ۵۰۰ ریال سعودی.
- بی‌توجهی به دستگاه تشخیص دود یا دیگر تجهیزات مرتبط با سلامت درون هواپیما: ۱۰۰۰ ریال سعودی.
- از کار انداختن یا آسیب رساندن به محتویات هواپیما یا هر وسیله‌ای از تجهیزات آن: ۱۵۰۰ ریال سعودی.

مجازات تخلفاتی که مجازات آن‌ها تعیین نشده، به شرح زیر است:

مرتکب آن به حبس، به مدتی که بیشتر از شش ماه نیست و جریمه‌ای که بیشتر از پنجاه هزار ریال سعودی نیست، به شرح زیر مجازات می‌شود:

- انجام کار و یا خودداری از آن به‌عنوان مخالفت با احکام این قانون، یا قواعد، یا دستورالعمل‌ها، یا مجوزها، یا برگ‌های عبور یا اجازه‌های صادره بر اساس این احکام اگر برای انجام کار و یا خودداری از آن در این قانون یا هر قانون دیگر مجازات خاصی تعیین نشده باشد.
- مخالفت با مجازاتی که هیئت، بر اساس احکام ماده ۱۶۴ این قانون آن را امضا می‌کند.
- مخالفت با دستورات حکومتی که هیئت آن را صادر می‌کند.

حد مجاز وزن بار در هواپیما

حد مجاز وزن کالایی که حاجی می‌تواند با خود به درون هواپیما حمل کند پنج کیلوگرم است.

نکته مهم:

چنانچه وزن ساک همراه مسافر در داخل هواپیما بیش از ۵ کیلوگرم باشد به بخش بار منتقل می‌شود که در این صورت مبلغ ۲۰۰ ریال سعودی از صاحب بار اخذ می‌شود.

کالاهای زیر نیز به‌عنوان بار زائر محسوب نگردیده از حمل آن‌ها خودداری می‌شود:

۱. تلویزیون و ضبط‌صوت در حجم‌های بزرگ

۲. چرخ‌خیاطی و ماشین بافندگی

۳. ماشین لباسشویی و ظرف‌شوئی

۴. یخچال و فریزر

۵. آبگرمکن

۶. اجاق‌گاز

۷. دوچرخه

۸. فرش ماشینی و موکت

۹. موتوربرق

۱۰. کولرگازی

حد مجاز وزن کالایی که حاجی می‌تواند به‌صورت بار در هواپیما حمل کند سی‌ودو کیلوگرم است.

عوارض مقرر برای اضافه‌بار به ازای هر کیلو، بیست ریال سعودی است.

زائران اجازه ندارند آب زمزم را با حجمی بیش از یک و نیم (۱/۵) لیتر بدون پوشش پلاستیکی

در هواپیما حمل کنند.

مراقبت از گذرنامه‌زائر باید مراقب گذرنامه خود باشد؛ و بر او لازم است گذرنامه خود را به‌هیچ‌عنوان

درگرو نگذارد و آن را جز در موارد ضروری به احدی تسلیم نکند؛ و در صورت مفقود شدن گذرنامه، به

نزدیک‌ترین مرکز پلیس اطلاع دهد؛ و یک نسخه از گزارش را به‌منظور مساعدت وی، به بعثه حج یا

سفارت ایران تقدیم نماید.

قانون ولی امر

زنان عربستانی برای دستیابی به موارد زیر باید از ولی امر خود یعنی (پدر، همسر، پسر، جد

پدری یا مادری) مجوز (اجازه کتبی) کسب کنند:

مسافرت: زن به تنهایی و یا همراه با کودکانش بدون اجازه کتبی از پدر کودک نمی‌تواند مسافرت کند. باوجود تصمیم وزارت کشور مبنی بر مجاز بودن سفر بدون اجازه کتبی برای زنان بالای ۴۵ سال، هنوز فرودگاه‌های این کشور از زنان درخواست می‌کنند مجوز کتبی مبنی بر اجازه ولی امر به آن‌ها، به‌منظور مسافرت را ارائه دهند.

درواقع زن عربستانی نمی‌تواند بدون اجازه از ولی امر خود هواپیما سوار شود؛ حتی اگر ولی امر او پسر بیست‌ساله وی باشد.

مراجعه به بیمارستان: زنان اگر همراه با یکی از نزدیکان مذکر خود نباشند اجازه مراجعه به بیمارستان و یا دستیابی به مراقبت‌های بهداشتی را ندارند.

تسلیم دادخواست در محاکم قضائی: در محاکم دادگستری از زنان خواسته می‌شود به‌صورت خود نقاب بزنند؛ و در خلال دادرسی باید همراه یکی از خویشان (مردان) خود باشند تا امکان معرفی آن‌ها فراهم گردد؛ بنابراین بدون حضور ولی امرشان، نمی‌توانند در دادگاه سخن بگویند.

افتتاح حساب‌های بانکی: به زنان و فرزندان آن‌ها اجازه افتتاح حساب بانکی جز با اجازه اولیای امورشان داده نمی‌شود.

ثبت‌نام کودکانشان در مدارس یا اطلاع از پرونده‌های تحصیلی آنان: بدون اجازه کتبی پدر کودکان، ثبت‌نام کودکانشان در مدارس یا اطلاع از پرونده‌های تحصیلی آنان ممنوع است.

تحصیل و ازدواج: همچنین اجازه تحصیل و ازدواج، جز با موافقت کتبی اولیای امورشان به آن‌ها داده نمی‌شود.

قانون کفالت

قانون کفالت، قانونی است که در عربستان و دیگر کشورهای حاشیه خلیج فارس بدان عمل می‌شود.

کفیل: کارفرمایی است که مسئول عملکرد کارگر خارجی در برابر دستگاه‌های دولتی است. پیش از اتخاذ هر تصمیمی در ارتباط با سفر یا دستیابی به مرخصی یا تجدید اقامت یا دعوت از خانواده، ضروری است موافقت کفیل جلب شود.

بسیار مهم:

- فرد خارجی بدون کسب مجوز از کفیل اصلی، حق ندارد نزد کفیل دیگری کار کند.
- قرارداد کار باید از طریق مرجع رسمی صورت گیرد.

➤ قرارداد کار به منظور قطعیت و قانونی بودن، ترجیحاً باید از طریق مدیریت اداره کار و امور مهاجرین مورد تأیید قرار گیرد.

➤ توصیه می‌شود هیچ‌گونه اصلاحاتی در شرایط عقد قرارداد موردپذیرش قرار نگیرد.

➤ دارندگان ویزای عمره یا حج تمتع مجاز به جابجایی در شهرهای عربستان جز مکه مکرمه، مدینه منوره و جده نیستند؛ اما شرکت عربستانی عهده‌دار اقامت و سفر، می‌تواند برای عمره‌گزار، برای مدت معینی مجوز بازدید از دیگر شهرهای عربستان را فراهم نماید.

➤ اقامت فرد خارجی پس از پایان مدت صلاحیت ویزا، وی را در معرض زندان، اخراج اجباری و ممنوعیت از ورود به عربستان به مدت پنج سال، همراه با جریمه‌ای حدود پنجاه ریال سعودی به ازای هرروز اقامت - پس از پایان مدت ویزا - قرار می‌دهد.

متن فرمان ملک عبدالعزیز در خصوص ورود و یا خروج افراد خارجی به اراضی عربستان: ما {من} عبدالعزیز فرزند عبدالرحمن فیصل پادشاه عربستان سعودی بر اساس آنچه نماینده عمومی ما {من} به شماره ۳۷۱۲ در تاریخ ۱۷ شعبان ۱۳۷۱ هـ و بر اساس بیانیه مجلس شورا به شماره ۸۰ در تاریخ ۱۲ شعبان ۱۳۷۱ هـ بر ما عرضه کرده موارد زیر را فرمان دادیم:

ورود یا خروج خارجی به اراضی عربستان جز در موارد زیر مجاز نیست:

الف) از طریق دریا - از بندرهای معین شده.

ب) از طریق خشکی - از مراکز مرزی معین شده.

ج) از طریق هوایی - از فرودگاه‌های غیرنظامی مجاز به فرود.

هر فرد خارجی که به او اجازه ورود به عربستان از راه‌های قانونی مشخص در ماده دو و سه داده شده است باید علاوه بر موارد مندرج در گذرنامه، توضیحات زیر را نیز قبل از سفر به عربستان به نمایندگی‌های دولت عربستان و بعد از رسیدن به عربستان به مسئول مرتبط با کنترل خارجیان اعلام نماید: الف) هدف از ورود.

ب) مبلغی که لحظه ورود به صورت نقدی یا چک حمل می‌کند.

ج) طرفی که او را در صورت ناتوانی از پرداخت هزینه‌ها در عربستان مساعدت می‌کند.

د) کفیل او در تعهدات، التزامات و تضمین وی نسبت به بازگرداندن او در صورت لزوم و یا وجود طرف قرارداد وی از تجار یا شرکت‌ها (در صورت ناتوانی از انتخاب کفیل) مکلف است هزینه مالی او را که معادل هزینه بازگشت به کشوری که آخرین بار از آنجا ویزای عربستان را اخذ کرده، بپردازد. همچنین باید تعهد دهد هفته‌ای یکبار در دفتر کنترل خارجیان حضور یابد.

ه) آدرس وی در بندر یا شهری که به آنجا وارد شده است.

و (ناحیه‌ای که در ادامه سفرش به آنجا خواهد رفت، همچنین آدرس وی در آنجا. خارجانی که بر اساس پرسشنامه‌های خود مجوز ورود به آن‌ها داده می‌شود و مایل به جابجایی مکرر بین دو شهر هستند، به آن‌ها مجوزی با عنوان (مجوز جابجایی درون عربستان) داده می‌شود. مدت این مجوز بیش از مدت ویزای اعطایی از کنسولگری یا مقامات کنسولگری دولت اعلی‌حضرت پادشاه نیست. این مجوز مشتمل بر اطلاعات زیر است:

نام و نام پدر تابعیت گذرنامه تاریخ پایان ویزا شماره پرسشنامه

و تأکید بر این دارد که صاحب این برگ مجاز به جابجایی در شهرهای زیر است: هنگام ورود این مجوز از سوی مدیر دفتر نظارت بر خارجیان یا جانشین وی از مقامات اداره اطلاعات و امنیت امضا می‌شود.

تعهد کفیل در همه احکام این قانون نهایی است؛ و امکان انفصال کفیل وجود ندارد. مگر کفیل دیگری با همان تعهدات و صفات موردپسند، جانشین کفیل مستعفی گردد. در صورت نیافتن کفیل جدید و اصرار کفیل اول بر فسخ کفالت، به دلایل قوی، فرد خارجی در هر کجا یافت شود، دستگیر خواهد شد و در مدت‌زمانی که بیش از یک هفته نخواهد بود مجبور به ترک کشور خواهد شد.

فرد خارجی که پرسشنامه ورود یا کارت جابجایی بین‌شهری در اختیار دارد تا زمانی که مجوز اقامت را کسب نکند، مجاز نیست به کاری درازای دستمزد، یا به هر شکلی از اشغال اشتغال ورزد. ست. هر فرد خارجی که مدت ویزای اعطایی وی از سوی مقامات کنسولی یا دیپلماتیک دولت پادشاهی در خارج به پایان رسیده باشد و نتواند ویزای اقامت دریافت نماید، در مدت‌زمانی که بیشتر از یک هفته نیست؛ مکلف به خروج اختیاری از کشور است. چنانچه از خروج امتناع ورزد، اداره اطلاعات و امنیت، وی را با ودیعه‌ای هنگام ورود پرداخته است و یا به حساب کفیلش که در ماده پنج این قانون آمده است، از کشور اخراج می‌کند.

کاربردی در امور حج و عمره

یکی از مواردی که در سال‌های اخیر در خصوص سفر بانوان به عربستان مطرح شده است بحث عدم صدور ویزا برای زنان زیر ۴۵ سال که فاقد محرم هستند است. قبل از این که به این موضوع پرداخته شود باید حکم مسافرت زنان بدون محرم در عربستان موردبررسی قرار گرفته و مشخص شود که ملاک سن ۴۵ سال جهت صدور روادید بانوان بدون محرم از کجا گرفته شده است. بر اساس قوانین و نظر علمای عربستان سفر زن بدون محرم صرف‌نظر از سن و منزلت اجتماعی و علمی او در عربستان حرام و ممنوع است و این قانون در این کشور به‌دقت اجرا می‌شود و به زنانی که محرم به

همراه ندارند اجازه خروج داده نمی‌شود این قانون هم در سفرهای درون کشور و هم در سفرهای برون کشوری صادق است.

با این قانون این سؤال پیش می‌آید! به چه دلیل دولت عربستان به زنان بالای ۴۵ سال ویزای عمره می‌دهد؟ دلیل آن صدور بخشنامه‌ای است که توسط وزیر کشور عربستان در چند سال پیش صادر و مجوز این مورد صادر گردید بر اساس مقررات فعلی عربستان اخذ ویزا برای زنان زیر ۴۵ سال منوط به معرفی محارم واقعی آن‌ها که در سفر همراه آن‌ها هستند است و اسامی محارم در برگ ویزا ثبت می‌گردد و برای افراد فاقد محرم به هیچ‌عنوان روادید (ویزا) صادر نمی‌شود ترتیب تشرف زنان زیر ۴۵ سال و محارم آن‌ها باید به گونه‌ای باشد که فرد محارم حتماً در کاروان حضور داشته باشد.

قوانین گمرکات

هر مسافر یا عضو مسئول در خانواده، باید هنگام ورود، یا ترک کشور در صورتی که مبالغ نقدی و یا وسایل مالی قابل تبدیل، یا فلزات گران بها بالغ بر (۶۰۰۰) ریال سعودی یا معادل آن از ارزهای خارجی در اختیار دارد به کارمند گمرک نشان دهد. همچنین باید فرم اظهارنامه مخصوص را تکمیل کند.

قابل ذکر است که عدم اظهار، موجب مصادره خواهد شد و دارنده آن در معرض مجازات قانونی قرار خواهد گرفت.

گذرگاه‌های ورودی زمینی، دریایی و هوایی عربستان از تاریخ ۲-۶-۲۰۰۷ مقررات اجرایی «خود اظهاری» را در ارتباط با مبالغ نقدی و فلزات گران بهایی که مبلغ آن‌ها بیش از شصت هزار ریال سعودی است، به اجرا درمی‌آورد.

عدم «خود اظهاری» موجب می‌شود مسافر هنگام ترک کشور، با پرداخت عوارض گمرکی، مصادره دارایی و یا قرار گرفتن اموالش در صندوق امانات، روبرو شود. این قانون بر اساس ماده ۱۴ از قانون مبارزه با پول شویی، مرسوم ملوکانه شماره م ۳۹ تاریخ ۲۵ جمادی الآخر ۱۴۲۴ ه، در همه پایانه‌های گمرکی عربستان که عبارت‌اند از: ۸ پایانه ورودی دریایی، ۱۰ پایانه ورودی هوایی، ۱۴ پایانه ورودی زمینی به اجرا درمی‌آید.

هر زائر می‌توان تعداد معینی وسیله شخصی و برقی همراه خود داشته باشد. مثلاً: تلفن همراه، دوربین، کامپیوترهای قابل حمل (لپ تاب) این وسایل بدون عوارض گمرکی وارد می‌شود.

قانون محموله متخلف

ناظر گمرک، محموله (مسافر) را روی دستگاه بازرسی قرار داده چنانچه محموله متخلفی بیابد یک برچسب امنیتی بر روی آن الصاق می‌کند.

سپس شرکت حمل‌کننده، اقدام به انبار محموله با مسئولیت خود می‌کند تا صاحبش برای دریافت آن حضور یابد. کلیه خطوط عربستان، مسئولیت نگهداری محموله در انبار را بر عهده می‌گیرند.

هنگام مراجعه صاحب آن، محموله با حضور ناظر گمرک - که عهده‌دار کندن برچسب امنیتی، یا مهر و موم سربی است - به وی تسلیم می‌گردد و سپس بازرسی شده و مراحل به پایان می‌رسد. در صورت عدم مراجعه صاحب محموله متخلف، محموله به مکانی منتقل می‌شود که شرکت حمل‌کننده اعلام می‌کند. سپس برای بازرسی، به گمرک با حضور نماینده شرکت از طرف صاحب فرستاده می‌شود و پس از آن به خارج از کشور صادر می‌شود. در صورت کشف مواد ممنوعه، یا دارای شرایط خاص و یا تابع عوارض، قوانین و دستورالعمل‌های گمرک در مورد آن‌ها اجرا می‌شود.

انگشت‌نگاری

هر کس که وارد کشور عربستان می‌شود و به‌خصوص زائران حج و عمره از آن‌ها انگشت‌نگاری می‌شود، بر طبق این قانون انگشت‌نگاری و چشم‌نگاری برای افرادی که برای نخستین بار وارد عربستان می‌شوند اعمال می‌گردد و بر اساس اظهارات مقامات سعودی این کار به‌عنوان قانون برای تمامی افراد حتی شهروندان کشورهای خلیج فارس که نیازی به ارائه ویزا برای ورود به عربستان ندارند الزامی است و در تمامی فرودگاه‌ها و مرزهای زمینی و هوایی و دریایی اجرا می‌شود. توجیه مقامات سعودی در خصوص انگشت‌نگاری و چشم‌نگاری زائران عمره و حج این است که این کار برای کاهش افرادی است که بعد از انجام اعمال عمره و حج به کشورهای خود بر نمی‌گردند. البته این موضوع در مورد زائران ایرانی صدق نمی‌کند که خود مقامات عربستان نیز بر این نکته تأکید دارند.

یکی دیگر از توجیهات مقامات سعودی در خصوص قانون انگشت‌نگاری که مربوط به مسائل داخلی آن‌ها است این است که باید به‌جای عکس بانوان روی کارتهای شناسایی از اثر انگشت آنان استفاده کرد زیرا در بعضی از ادارات بخش بانوان فعال نیست ضمناً این مقامات اعلام داشته‌اند که اجرای این قانون در عربستان سعودی موجب کاهش تقلب و تزویر و دستیابی به ارث زن و حقوق قانونی و شهروندی او از سوی ولی امرش خواه پدر، شوهر و ... او خواهد شد آنان تأکید کردند سیستم انگشت‌نگاری دشواری تطبیق عکاس بانوان را با کارت شناسایی برای اثبات هویت را برطرف خواهد کرد.

مواد مخدر

یکی از موضوعات بسیار مهم در عملیات حج و عمره مسئله مواد مخدر و برخورد دولت سعودی با این موضوع و همچنین برخورد با زائران حامل مواد مخدر در آن کشور است. در کشور عربستان سعودی قوانین بسیار سخت گیرانه‌ای در رابطه با مواد مخدر وجود دارد و شدیدترین مجازات از جمله اعدام که در عربستان به صورت گردن زدن است در مورد مجرمین اجرا می‌گردد و این مجازات را حتی در خصوص اتباع کشورهای دیگر نیز اعمال می‌نمایند.

الف) نحوه کشف مواد مخدر

عربستان سعودی از پیچیده‌ترین تجهیزات و دستگاه‌های مدار بسته، دستگاه‌های مجهز الکترونیکی، سگ‌های مواد یاب و افراد مجرب چهره شناس در جهت شناسایی زائران حامل مواد مخدر استفاده می‌نماید به طوری که در بعضی موارد افراد دستگیر شده اصلاً معتاد نبوده و به صورت ماهرانه‌ای نسبت به جاسازی مواد مخدر اقدام نموده بودند اما در فرودگاه‌های مدینه و جده دستگیر شده که این نشان از دقت بالای مأموران در کشف مواد مخدر دارد.

ب) نحوه برخورد قضائی

پس از کشف مواد از زائران و بعد از تنظیم صورت جلسات اولیه بلافاصله به بازداشتگاه منتقل می‌نمایند در این خصوص چند نکته مهم است که عبارت‌اند از:

- در عربستان صرف داشتن مواد مخدر در نزد زائر جرم است و در این خصوص دادگاهی و بازجوئی به آن صورت تعریف شده خود وجود ندارد و مقدار آن نیز مهم نیست یعنی همین که فرد مواد مخدر با خود دارد جرم است چه اندازه یک صوت و چه بیشتر بعد از دستگیری زائر بلافاصله بازرسی بدنی در فرودگاه شروع و حتی در بعضی موارد افراد را جهت یافتن مواد لخت می‌نمایند و بعد از انتقال زائر به بازداشتگاه، گزارش به رؤیت قاضی رسیده و قاضی مدت بازداشت او را بر اساس گزارش ضابط که مقدار مواد مخدر را گزارش کرده، تعیین می‌نمایند به همین دلیل در بسیاری از موارد تناسبی بین مقدار مواد کشف شده با مدت بازداشت افراد وجود ندارد و به طور کلی رویه معمولی که در مورد رسیدگی در بقیه جرائم وجود دارد در مورد مواد مخدر اعمال نمی‌شود و اصلاً در این خصوص دادگاهی وجود ندارد که فرد را محکوم نماید .
- هرچند بر اساس ماده ۴۷ قانون مبارزه با مواد مخدر در عربستان سعودی کسی که دارنده ویزای عمره یا حج تمتع است در صورتی که حامل مواد مخدر یا روان گردان‌ها در حد مصرف خود باشد از عربستان اخراج می‌گردد، لکن در حال حاضر زائر حامل مواد مخدر را بعد از چندین ماه بازداشت اخراج می‌نمایند.

➤ قابل توجه است که وضعیت بازداشتگاه‌ها در عربستان بسیار تأسفانگیز است بر اساس بررسی‌های به عمل آمده و مصاحبه با افراد بازداشتی تعداد زیادی افراد در یک اتاق کوچک نگهداری می‌شوند که از ملیت‌های مختلف می‌باشند و دارای اتهامات مختلفی از جمله قتل - سرقت - زنا - و تجاوز به عنف می‌باشند، وضعیت بهداشت بسیار بد و رفتار مأموران سعودی بسیار زننده است. عدم دسترسی بیماران به دارو یکی دیگر از مشکلات افراد است، به طوری که در خصوص یکی از زائران بیمار ایرانی به ازای هر قرص متفورمین مبلغ ۱۰ ریال سعودی از او دریافت کردند به طور کلی افرادی که مدتی در بازداشتگاه‌های سعودی بسر می‌برند بعد از آزادی دچار مشکلات روحی و افسردگی شدید می‌باشند. در عربستان سعودی روان‌گردان‌ها نیز حکم مواد مخدر دارند و همین مجازات در مورد آن‌ها نیز اعمال می‌گردد.

نکته مهم: باید توجه داشت که در صورتی که در فرودگاه‌های مدینه و جده از زائری مواد مخدر کشف گردد مدیران کاروان‌ها به هیچ عنوان از این کار زائر دفاع نکرده و حتی در مواردی باید خودشان نیز مدعی شوند. ضمناً در داروخانه‌های عربستان داروهای کودکاندار و داروهای مربوط به اعصاب وجود ندارد مدیران کاروان‌ها باید بدانند که در مورد بیماران اعصاب و روان باید بیمار را به بیمارستان برده تا در آنجا دارو را نسخه کرده و به او تحویل دهند.

ج (مواردی که در قانون مبارزه با مواد مخدر در عربستان سعودی منجر به اعدام می‌شوند

(۱) قاچاق مواد مخدر یا روان‌گردان‌ها

(۲) دریافت مواد مخدر یا روان‌گردان‌ها از قاچاقچی

(۳) گرفتن یا وارد کردن یا صادر کردن یا تولید یا تغییر یا استخراج یا زراعت یا دریافت

مواد مخدر یا روان‌گردان‌ها به قصد ترویج

(۴) مشارکت جمعی در ارتکاب هر عملی از اعمال مذکور در بندهای فوق ضمناً مجازات

حمل یک گرم تا ده گرم مواد مخدر در عربستان ۱۰ سال حبس است و تا پنجاه گرم

۲۰ سال و بیش از آن اعدام است.

در عربستان سعودی برای بعضی از مواد مثل شیریه تریاک شدت عمل بیشتری به کار می‌گیرند.

هتل‌ها و مقررات آن‌ها

الف) نرخ‌های هتل‌ها

معمولاً نرخ‌های هتل‌ها در ایام و فصول مختلف تغییر می‌کند. به عنوان مثال قیمت‌های تابستان تا بیستم رجب ۱۴۳۹ ه. در هتل زمزم مکه عبارت است از:

اتاق دوتخته از شنبه تا چهارشنبه برای هر شب ۷۵۰ ریال؛ پایان هفته برای هر شب ۸۰۰ ریال دریافت می‌شود. این نرخ‌ها مشتمل بر خدمات و صبحانه نیز می‌شود.

ب) شرایط هتل‌ها:

پایبندی به زمان ورود و خروج (ورود: بعد از ساعت ۱۴ و خروج: ساعت ۱۴) محافظت از وسایل داخل اتاق‌ها مانند کولر، یخچال، تلویزیون، تلفن داخلی و غیره. میهمان، زائر و سرپرست خانواده باید مرد باشند. چنانچه میهمان زن باشد باید همراه محرم خود باشد (بنابراین اگر زن بدون محرم باشد باید برای گرفتن برگ تأییدیه اسکان به اداره پلیس مراجعه نماید). وزارت تجارت و صنایع تصمیم گرفت به زنان برای اقامت در هتل‌ها با ارائه کارت‌های شناسایی که در بردارند عکس شخصی آنان است، اجازه دهد. مشروط بر اینکه اداره هتل نسخه‌ای از مستندات را که خانم میهمان تقدیم می‌کند به مرکز پلیس ابلاغ نماید.

مقررات مربوط به پول و ارز تقلبی

پول عربستان: واحد پول عربستان، ریال سعودی معادل یک‌صد «هلله» است. مجموعه‌های پولی عبارت‌اند از:

- اسکناسی: ۱ ریالی، ۵ ریالی، ۱۰ ریالی، ۵۰ ریالی، ۱۰۰ ریالی، ۲۰۰ ریالی، ۵۰۰ ریالی.
 - سکه‌ای: ۱ ریالی، ۵ هلله، ۱۰ هلله، ۲۵ هلله، ۵۰ هلله. این پول به صورت نادر مورد استفاده قرار می‌گیرد و تنها در تلفن‌های عمومی کاربرد دارد.
- یک دلار آمریکا معادل ۳ ریال و ۷۵ هلله است.

دولت عربستان، جاعلان و توزیع‌کنندگان ارز تقلبی را به زندانی که مدت آن کمتر از ۵ و بیشتر از ۲۵ سال نیست؛ و نیز پرداخت جریمه‌ای که کمتر از ۳۰ هزار ریال سعودی و بیشتر از ۵۰۰ هزار ریال سعودی نیست؛ محکوم می‌کند.

برخی از مواد قانون جزایی جعل و کپی اسکناس

هر کس پول رایج در عربستان را جعل، یا کپی کند و یا اقدام به وارد نمودن پول‌های رایج جعلی یا کپی شده نماید، یا به هر وسیله‌ای آن را با سوءنیت رواج دهد، به مجازات حبس که مدت آن کمتر از ۵ و بیشتر از ۲۵ سال نیست و جریمه کمتر از ۳۰/۰۰۰ و بیشتر از ۵۰۰/۰۰۰ ریال سعودی نیست محکوم می‌شود.

هر کس با حسن نیت پول کپی شده یا جعلی را دریافت کند، سپس با آگاهی از عیب، آن را در معاملات مورداستفاده قرار دهد، به مجازات حبس به مدتی که بیشتر از یک سال نیست و به جریمه‌ای که بیشتر از ۲/۰۰۰ ریال سعودی نیست، یا یکی از دو مجازات محکوم می‌شود. کلیه پول‌های جعلی، مصادره شده و به مؤسسه پولی عربستان تسلیم می‌گردد؛ و به هیچ وجه، پولی بابت ما به ازای آن پرداخت نمی‌شود.

صرافی سیار

شرکت «ساب» دستگاه‌های خودپرداز مکانیزه متحرک را مورداستفاده قرار می‌دهد. بدین صورت که بانک در مکه مکرمه اقدام به تهیه چند دستگاه اتومبیل حاوی هر خودرو دو دستگاه خودپرداز مکانیزه نموده که از طریق ماهواره با شبکه پرداخت‌های سعودی (SPAN) در ارتباط است.

قانون بیمه

کشور عربستان سعودی از معدود کشورهایی است که در آن نظام بیمه اجرا نمی‌شود و کمتر در کتب و قوانین و جراید این کشور در این خصوص می‌توان مطالب به دست آورد و علت این موضوع حرمت بیمه در این کشور است و استدلال این علما این است که بیمه را قمار و ربا می‌دانند. بررسی موضوع بیمه در سال ۱۳۹۷ ه، ق به نشست هیئت عالی علما در عربستان پیشنهاد شد و این مورد در جلسه این هیئت مطرح که منجر به تقسیم بیمه به دو بخش بیمه تجاری حرام که منظور بیمه‌های رایج بین کشورها، در حال حاضر است و بیمه تعاونی که منظور آن است که افرادی در یک مجموعه که اعضای آن مشخص هستند نسبت به جمع‌آوری پول از اعضاء اقدام کرده و از این مبلغ جمع‌آوری شده هزینه‌های حوادث به نفع اعضا از صندوق خارج می‌گردد و مازاد تعهدات به مشترکان بازگردانده می‌شود و این نوع بیمه مورد تأیید علمای عربستان است.

قسط بیمه به عنوان بلاعوض به بیمه‌گذار داده می‌شود اما جبران خسارت در صورت نیاز از صندوق مشترکان پرداخت می‌گردد و آنان به حکم تعاونشان ملزم به جبران خسارت‌ها هستند؛ خواه در صندوق، پولی وجود داشته باشد و یا اینکه صندوق از پرداخت آن عاجز باشد؛ بنابراین آنان ملزم به پوشش دادن خسارت، از اموال خود، به نسبت مشارکت هستند. امتناع بیمه‌شده از پرداخت اقساط بیمه و یا امتناع از مشارکت در پوشش دادن به کسری صندوق، موجب از بین رفتن حق وی در جبران خسارت و درخواست اقساط پرداخت‌شده قبلی می‌گردد؛ و به بیمه‌گذاران این حق را می‌دهد تا قرارداد را فسخ کنند. این امر ادعای کمک بلاعوض را باطل و عملاً این مطلب را القا می‌کند که این قرارداد همانند بیمه تجاری، نوعی معاوضه است که الزام و التزام را ایجاب می‌کند؛ و درواقع کمک بلاعوض نوعی توهم تلقی می‌شود.

توجه:

➤ در عربستان به علت عدم وجود بیمه از قبیل شخص ثالث یا بیمه شغلی، در مواقعی که سرپرست خانواده از دست می‌رود و یا فرد به علت سانحه‌ای از کارافتاده می‌شود اعضای خانواده جهت تأمین معاش خود مجبور به تکدی‌گری شده یا کانون خانواده از بین می‌رود.

➤ در این کشور و در مواقع تصادفات و در بسیاری از موارد صاحب اتومبیل قادر نیست خسارات زیان‌دیده را پرداخت نماید و این باعث از بین رفتن حق افراد زیان‌دیده می‌شود و درنهایت منجر به تکدی‌گری افراد در این کشور می‌گردد.

بسیاری از مردم عربستان به دلیل فتوای علمای خود نظام بیمه را نپذیرفته و معتقد به اجرای آن نیستند.

ضوابط مربوط به استفاده از اینترنت و تلفن همراه

عربستان سعودی به دلیل زائرپذیری در شمار اولین کشورهای است که تلفن همراه در آن مورد استفاده فراوان قرار می‌گیرد. قانون مبارزه با جرائم اینترنتی و تلفن همراه در عربستان قانونی بنام مبارزه با جرائم اینترنتی نیز وجود دارد که با توجه به عدم استفاده عمومی از اینترنت توسط زائران و حجم مطالب به آن اشاره‌ای نگردید. بارزترین مواد قانونی که شورای وزیران عربستان تصویب کرده است قانون جلوگیری از وقوع جرائم اطلاعات (رایانه‌ای) است. همچنین تعیین این جرائم و مجازات مقرر برای هر مورد از آن که نهایتاً منجر به موارد زیر می‌شود:

- کمک به محقق شدن امنیت اطلاعات.
- حفظ حقوق مترتب بر استفاده از رایانه‌ها یا شبکه‌ای اطلاعاتی.
- حمایت از مصلحت عمومی، اخلاق و آداب عمومی.
- حمایت از اقتصاد ملی.

هر کس مرتکب یکی از جرائم اطلاعاتی (رایانه‌ای) شود به مجازات زندان که مدت آن بیشتر از یک سال نیست؛ و جریمه‌ای که بیشتر از ۵۰۰ هزار ریال سعودی نیست؛ و یا به یکی از دو مجازات محکوم می‌شود.

هیئت تحقیق و دادستانی عمومی، عهده‌دار تحقیق و طرفیت در جرائم وارده در این قانون هستند.

قوانین و مقررات عربستان در خصوص استفاده از تلفن همراه در مسجدالنبی و مسجدالحرام

تصویربرداری از درون حرمین شریفین و نیز محوطه‌های دور حرم شریف ممنوع است مقامات سعودی علت جلوگیری از این کار را به‌منظور قداست مسجدالحرام و مسجدالشریف نبوی می‌دانند ولی در حال حاضر سختگیری در مسجدالحرام به‌طور محسوسی کاهش یافته است.

(۱) بانوانی که تلفن‌های همراه دوربین‌دار با خود حمل می‌کنند عملاً از ورود به حرم نبوی منع می‌شوند این در حالی است که در حرم مکی به آن‌ها اجازه داده می‌شود از این تلفن‌ها استفاده کنند زیرا در مسجدالحرام زنان و مردان به‌صورت مختلط حضور دارند اما در مسجدالنبی بخش زنان جدای از بخش مردان است.

(۲) در مسجدالنبی بانوان توسط مأموران زن به‌دقت تفتیش می‌شوند ولی در مسجدالحرام این‌گونه نیست.

(۳) بر اساس اظهارات مقامات سعودی تفاوت قوانین در استفاده از تلفن همراه در حرمین شریفین این است که تلفن همراه وسیله مناسبی برای یافتن گمشدگان در حرم و یا عرفات است و همچنین وسیله مناسبی برای هماهنگی میان خانواده‌هایی که از همدیگر جدا و متفرق شده‌اند، است و می‌توانند با این وسیله در مکان واحدی وعده نمایند.

نکته: قابل‌توجه در این خصوص این است که برخی عقیده دارند بسیاری از حجاج و عمره‌گذاران با اهداف یادگاری و با نشان دادن تصویر به فرزندانشان و یا شناساندن مناسک حج به آنان مشتاق عکس‌برداری از خود در کنار کعبه هستند و معتقدند زیارت اماکن مقدسه فرصتی نادر برای تصویربرداری است.

(۴) در خصوص استفاده از تلفن همراه دارای بلوتوث شورای علما عربستان سعودی با صدور حکمی استفاده از این قبیل تلفن‌های همراه را حرام اعلام کرده است این شورا اعلام کرد تحریم استفاده از گوشی‌های بلوتوث دار به این خاطر است که فن‌آوری بلوتوث تلفن همراه در صورت فعال بودن، قابل جستجو توسط گوشی‌های دیگر خواهد بود و صاحبان گوشی مجهز به بلوتوث قادر خواهند بود فایل‌های تصویری اعم از عکس و یا فیلم و نیز فایل‌های صوتی گوشی‌های اطراف را به‌آسانی دریافت کنند. شورای علما عربستان ضمن تحریم استفاده از تلفن همراه مجهز به بلوتوث تصریح می‌کند استفاده از این فن‌آوری جدید با تعالیم اخلاقی و آموزه‌های دین مبین اسلام همخوانی ندارد شرع اسلام چنین مسائلی را جایز نمی‌داند.

توصیه‌های کاربردی:

۱. نحوه برخورد مأموران سعودی با این ممنوعیت به روش‌های مختلف است از قبیل اخذ تلفن همراه و پاک کردن محتویات، اخذ تلفن همراه و پس ندادن آن و در بعضی موارد به بازداشت زائر نیز منتهی می‌شود.
۲. با توجه به اینکه بعد از گرفتن تلفن همراه، مأموران سعودی بلافاصله وارد محتویات آن می‌شوند باید زائران و کارگزاران عزیز به هیچ‌عنوان عکس‌های خانوادگی و خصوصی را در حافظه گوشی خود نداشته باشند و قبل از سفر به عربستان حافظه‌های گوشی را تخلیه نمایند.
۳. در چند سال اخیر تعدادی از زائران ایرانی به دلیل اتفاقات فوق‌الاشاره به‌طور مثال تبادل بلوتوث در عربستان دستگیر شده‌اند.
۴. با توجه به نصب دوربین‌های مدار بسته در کلیه قسمت‌های مسجدالحرام و مسجدالنبی و دیگر اماکن مقدسه رعایت مقررات در این خصوص ضروری است.

برخی مقررات راهنمایی و رانندگی و لایحه اجرایی

پس از وقوع حادثه، اداره مربوطه اقدام به تحقیق در مورد حادثه می‌کند؛ و در اسرع وقت برگه‌ها را تکمیل می‌نماید. اگر حادثه منجر به مرگ، یا جراحات شدید بدنی گردد، راننده متخلف باید توقیف شود. مدت توقیف بیش از هفتاد و دو ساعت نیست. تمدید این مدت در صلاحیت دادگاه رسیدگی کننده است. در همه موارد، راننده به محض تقدیم کفالت جریمه و یا سند بیمه، بلافاصله باید آزاد شود. در صورت اختلاف، دادگاه‌های رسیدگی کننده مرجع حل و فصل خواهند بود.

هر کس جان انسانی را - اعم از کل یا جزء - در حادثه رانندگی تلف کند چه از باب تعدی باشد و یا افراط، به مجازات زندان محکوم می‌شود. مدت محکومیت بیش از یک سال نخواهد بود. همچنین غرامت مالی که بیشتر از ده هزار ریال سعودی نیست؛ و یا به یکی از دو مجازات محکوم می‌شود.

با رعایت آنچه بیان شد: بر هر راننده که طرف حادثه رانندگی است لازم است خودرو را در مکان حادثه متوقف کند و به اداره ذی‌ربط اطلاع دهد؛ و مساعدت لازم را نسبت به آسیب‌دیدگان مبذول نماید. چنانچه بدان کار اقدام نرزد به مجازات مالی که بیشتر از دو هزار ریال سعودی نیست و یا زندان که بیشتر از سه ماه نیست و یا هردوی این مجازات محکوم می‌شود.

تخلفات راهنمایی و رانندگی

اهم لیست تخلفات رانندگی و مجازات مقرر برای این تخلفات (جریمه مالی که کمتر از ۵۰۰ ریال و بیشتر از ۹۰۰ ریال نیست و یا توقیف خودرو همراه با جریمه)

نوع تخلف

- رانندگی با خودرو، قبل از اخذ گواهینامه.
- حرکت با خودرو بدون پلاک (توقیف خودرو تا برطرف شدن تخلف)
- عبور از چراغ قرمز.
- رانندگی با خودرو در جهت عکس مسیر حرکت.
- حرکت مارپیچ (زیگزاگ) و سریع در بین خودروها در راه‌های عمومی.
- تجاوز از سرعت مقرر به میزان بیش از ۲۵ کیلومتر در ساعت.
- عدم توقف به هنگام دیدن تابلو «ایست»
- بی‌توجهی به تابلوهای دستی پلیس امنیتی هنگام تنظیم عبور و مرور و ترجیح دادن چراغ راهنمایی و رانندگی بر تابلو دستی پلیس و ...

حوادث رانندگی

سالانه حداقل حدود ۴۰۰ نفر در عربستان بر اثر حوادث رانندگی جان خود را از دست می‌دهند. به محض وقوع حادثه، اکیپ‌های از هلال احمر، دفاع شهری و گشت‌های راهنمایی و پلیس، به محل اعزام می‌شوند. رئیس پلیس، حادثه را دنبال می‌کند. سپس مجروحان و فوت‌شدگان به بیمارستان منتقل می‌شوند.

به محض دریافت ابلاغ حادثه خطرناک، در بیمارستان، حالت فوق‌العاده اعلام می‌شود و بخش اورژانس آسیب‌دیدگان حادثه را پذیرش می‌کند. یکی از مسائل مبتلابه که در موسم حج و عمره زائران با آن مواجه هستند بحث تصادفات است و در هر دوره‌های تعدادی از زائران ایرانی به همین علت دچار آسیب و حادثه می‌شوند و چه‌بسا افرادی که بر اثر این حادثه در کشور عربستان سعودی عضو و یا جان خود را از دست می‌دهند و به دلیل عدم آشنایی با مقررات عربستان در این زمینه حقوق زائران و وراث آنان از بین می‌رود:

نکته مهم در این زمینه اینکه کارگزاران حج و زیارت باید زائران بیت‌الحرام را در این خصوص توجیه نمایند و به آن‌ها گوشزد نمایند که معمولاً رانندگی در شهرهای مکه و مدینه از انضباط خاصی برخوردار نیست و بعضی از رانندگان آن‌ها جوانانی هستند که خیلی قوانین را رعایت نمی‌کنند.

کنند و این موضوع و همچنین عدم رعایت اصول اولیه توسط زائران منجر به تصادفات دل‌خراشی می‌شود که یا زائر را مجروح و در بسیاری از موارد موجب فوت آن‌ها می‌شود.

اقدامات اولیه در خصوص زائر تصادفی

در صورت مواجهه با یک صحنه تصادف که مصدوم یا متوفی آن‌یک ایرانی است چه اقداماتی را باید انجام داد:

به‌مجرد بروز تصادف همراهان و یا افرادی که در صحنه تصادف حضور دارند باید صحنه تصادف را حفظ کند و بلافاصله به پلیس خبر دهند به‌محض حضور پلیس در صحنه تصادف باید شماره اتیکت پلیس، مشخصات صحنه و زمان و مکان تصادف یادداشت و فرد مجروح بلافاصله به بیمارستان منتقل گردد.

نکته! یادداشت مشخصات پلیس به این دلیل است که اگر در آینده پرونده نیاز به تحقیق بیشتری داشت پرونده از جهت رسیدگی دچار مشکل نگردد.

مواردی پیش‌آمده که به علت مشخص نبودن افسر پرونده در مورد پیگیری پرونده به نتیجه‌ای نرسیده‌ایم بدیهی است که این گزارش که حاوی مشخصات مجروح، راننده، وسیله نقلیه، زمان و مکان تصادف و مشخصات پلیس است. باید سریعاً به ستادهای مستقر در مکه و مدینه توسط مدیر کاروان و عوامل و... ارسال گردد زیرا از این مرحله وظیفه قسمت‌های مربوطه در ستاد شروع می‌گردد.

مسئول قسمت حوادث ستاد باید هماهنگی‌های لازم با هیئت پزشکی را به عمل آورده و هیئت مذکور باید بلافاصله در بیمارستان حاضر و مشخصات بیمار را بگیرد و تا پایان کار بیمار، موضوع را پیگیری نماید چون ممکن است این زائر به علت طولانی شدن زمان بستری نتواند با کاروان خود به ایران مراجعت نماید در این حالت مسئولین هیئت پزشکی موظف هستند به هنگام عزیمت به ایران فهرستی تهیه نمایند و اسامی مجروحین را با نام بیمارستان‌ها و شماره پرونده آن‌ها و نام افسر و سایر مشخصات موردنیاز را ثبت و جهت پیگیری‌های بعدی به دفتر نمایندگی سازمان در عربستان تحویل نمایند. همچنین مسئول قسمت حوادث ستاد باید بلافاصله بعد از بروز تصادف و وصول گزارش مدیران کاروان، به اداره مرور که افسران کروکی صحنه تصادف را تهیه کرده مراجعه و نسبت به اخذ شماره ثبت حادثه اقدام نماید و مرتب پیگیر موضوع باشد.

مدیران کاروان‌ها نیز باید نسبت به سرکشی دائم به مصدوم در بیمارستان اقدام نمایند و با توجه به اجرای طرح انطباق در بیمارستان‌های سعودی در خصوص خانم‌ها از دستیار کاروان و همچنین خانم‌های داوطلب جهت سرکشی و حضور در بیمارستان استفاده نماید.

مقررات مربوط به تصادفات در عربستان سعودی

در کشور عربستان سعودی اگر یک تصادفی رخ دهد بعد از اینکه مأموران نسبت به تهیه گزارش اقدام نمودند اگر تصادف منجر به فوت زائر گردید باشد راننده توسط پلیس تا مدت ۷۲ ساعت بازداشت می‌گردد و تمدید این مدت در صلاحیت دادگاه رسیدگی کننده است و راننده در این مقطع می‌تواند با سپردن کفالت، یا سند بیمه، آزاد شود در صورت محکومیت راننده مجازات زندان او بیش از یک سال نخواهد بود و همچنین غرامت مالی که بیشتر از ده هزار ریال سعودی نیست و یا به یکی از این دو مجازات محکوم می‌شود و در عربستان رانندگان باید در موقع تصادف همکاری‌های لازم را با مأموران انجام دهند در غیر این صورت به مجازات مالی و حبس محکوم می‌شوند.

مراحل قانونی دریافت دیه

در صورتی که در عربستان تصادف منجر به فوت زائر گردد جهت دریافت دیه باید این مراحل طی شود:

۱. اخذ برگ انحصار وراثت از طریق محاکم در ایران
 ۲. انتخاب یکی از وراث به عنوان وکیل جهت دریافت دیه
 ۳. ترجمه برگه‌های انحصار وراثت و وکالت‌نامه به زبان عربی
 ۴. دادن وکالت به سرکنسولگری جمهوری اسلامی در جده توسط وکیل ورثه جهت مراجعه به ادارات و محاکم کشور عربستان و دریافت دیه
 ۵. تأیید مدارک فوق توسط وزارت خارجه و سفارت عربستان در تهران
 ۶. ارسال مدارک به جده از طریق سازمان حج و زیارت
- در صورت فوت زائری از کاروان عمره یا حج تمتع در اثر سانحه رانندگی در عربستان، خانواده متوفی ابتدا باید از طریق دادگاه‌های ایران برگ انحصار وراثت اخذ نمایند.
- پس از آن یکی از ورثه به عنوان وکیل جهت انجام اعمال قانونی و دریافت دیه انتخاب می‌گردد.
- پس از ترجمه برگه‌ای انحصار وراثت و وکالت‌نامه به زبان عربی، وکیل ورثه، طی وکالت‌نامه‌ای سرکنسولگری جمهوری اسلامی ایران را در جده وکیل خود می‌نماید که به ادارات و محاکم مراجعه و دیه متوفی را دریافت نماید. این مدارک باید توسط وزارت امور خارجه و نیز سفارت عربستان در تهران، تأیید و به جده ارسال گردد.

میزان دیه در عربستان سعودی: اگر متوفی مرد باشد مبلغ یکصد هزار ریال سعودی و چنانچه زن باشد نصف مرد و به میزان پنجاه هزار ریال سعودی است و این‌ها مشروط بر این است که راننده صد درصد مقصر شناخته شود بنابراین اگر یک مرد در اثر تصادف کشته شود و پنجاه درصد

خودش مقصر باشد و پنجاه درصد راننده میزان ديه او پنجاه هزار ريال سعودی خواهد بود بنابراین میزان پرداخت ديه به نسبت میزان تقصير دو طرف است. در صورتی که راننده مقصر باشد و ناتوانی او در پرداخت ديه اثبات گردد محکمه او را آزاد می کند و ديه از بیت المال پرداخت می شود.

مکان هایی که امکان فوت زائر در عربستان وجود دارد

الف) داخل مسجد الحرام و مسجد النبی:

در صورتی که هریک از زائران در مکه مکرمه در هنگام انجام اعمال و یا هنگام زیارت در داخل مسجد الحرام دچار ایست قلبی شود و یا اینکه به هر دلیل فوت نماید بلافاصله توسط نیروهای هلال احمر و مرکز صحن حرم به نزدیک ترین بیمارستان یعنی مستشفی الاجیاد منتقل و در محل سردخانه بیمارستان نگهداری می شود.

ب) بیمارستان سعودی:

در مواردی که بیمار توسط مرکز پزشکی و یا مستقیماً توسط عوامل کاروان به دنبال بیماری یا حادثه به هریک از بیمارستان های سعودی انتقال یابد و به دنبال آن بیماری یا حادثه فوت جنازه به سردخانه بیمارستان منتقل می شود تا پس از انجام سایر امور اداری و دریافت مجوزهای لازم نسبت به ترخیص جنازه جهت دفن یا انتقال اقدام نمود.

ج) بیمارستان مرکز پزشکی حج و زیارت:

چنانچه زائر به هر دلیل در بیمارستان مرکز پزشکی مکه فوت نماید بلافاصله جنازه به سردخانه موقت بیمارستان منتقل می گردد تا پس از هماهنگی های لازم میان واحد مددکاری بیمارستان مرکز پزشکی و واحد رفاه و حوادث ستاد نسبت به انتقال جسد به یکی از بیمارستان های سعودی توسط آمبولانس مرکز پزشکی اقدام گردد.

ه) هتل محل اقامت زائر:

گاه اتفاق می افتد که یکی از زائرین در هتل محل اقامت خود به دلایل مختلف فوت نماید که در این موارد پس از هماهنگی با واحد رفاه و حوادث، توسط آمبولانس مرکز پزشکی جنازه زائر به بیمارستان منتقل می گردد.

و) در خیابان های مکه خصوصاً هنگام حوادث:

در مواردی که مرگ هریک از زائرین به دلایل مختلف در خیابان های مکه مکرمه رخ دهد بلافاصله با اطلاع رسانی به آمبولانس سعودی (۹۹۷) و حضور پلیس خصوصاً در مواردی که فوت به علت

حادثه رخ داده باشد جنازه به بیمارستان سعودی منتقل و در سردخانه بیمارستان نگهداری می‌شود تا پس از طی مراحل اداری و اجرائی نسبت به دفن یا انتقال جنازه اقدام شود.

مراحل انجام امور زائران فوت‌شده:

پس از آنکه زائر به هر دلیل در هریک از اماکن ذکرشده در بالا فوت نماید و جنازه به بیمارستان سعودی منتقل گردد دو حالت متصور است. یکی آنکه زائر به درخواست خانواده و وراث قانونی وی در مکه مکرمه دفن شود و دوم اینکه جنازه وی به ایران منتقل گردد که برای هرکدام از این حالات می‌بایست مسیر خاص خود را طی کرد که به شرح زیر بدان می‌پردازیم:

الف (دفن در مکه:

در صورتی که وراث قانونی متوفی بخواهند جسد زائر فوت‌شده در مکه مکرمه دفن شود در اولین قدم می‌بایست با مراجعه به دفتر حج و زیارت استان مربوطه فرم رضایت دفن را تکمیل و از طریق نمابر (فاکس) به ستاد مکه ارسال می‌نمایند. واحد رفاه و حوادث ستاد طی نامه‌ای خطاب به موسسه مطوف با عنوان طلب دفن جثمان متوفی «اطلاعات فردی و کاروان زائر فوت‌شده را در اختیار موسسه قرار می‌دهد. بخش خدمات العامه موسسه ابتدا نامه‌های مربوطه را جهت مبادی ذی‌ربط در موسسه و سایر دوائر دولتی تنظیم می‌نماید.

پس از آنکه مجوزهای لازم از سوی مراکز مربوطه صادر شد طی هماهنگی موسسه و واحد رفاه و حوادث ستاد، بخش اداری سردخانه بیمارستان، برگه تصریح دفن صادر و به همراه سایر مدارک اجازه تحویل جسد داده می‌شود.

سپس با مراجعه به سردخانه، جنازه از سردخانه خارج‌شده و به رؤیت مسئولین کاروان و بستگان متوفی می‌رسد تا در صورت تائید به آمبولانس انتقال یابد.

در این هنگام به دو روش می‌توان عملکرد:

۱ - در صورتی که زائر متوفی اهل سنت باشد و همراهان وی تمایل به اقامه نماز بر میت در مسجدالحرام داشته باشند می‌توان جسد را به وسیله آمبولانس به غسلخانه‌هایی چون مغسله جامع التوحید یا جامع المهاجرین انتقال داد و تا پس از شستشو و کفن نمودن به مسجدالحرام برای اقامه نماز منتقل نمود و در نهایت آن را به قبرستان شرائع منتقل کرد تا پس از طی مراحل اداری در قبرستان دفن گردد. البته در صورت تمایل همراهان متوفی از کاروان‌های اهل سنت نیز می‌توان به روشی که در زیر خواهد آمد هم عمل کرد.

۲ - در صورتی که زائر متوفی شیعه باشد توسط آمبولانس مستقیماً به قبرستان شرائع منتقل می‌شود، پس از مراجعه به بخش اداری قبرستان و اجازه شستشو، جنازه به غسلخانه منتقل می‌شود که در صورتی زائر متوفی مرد باشد معمولاً روحانی کاروان به همراه یکی از زائرینی که توانائی انجام غسل میت را دارند در آنجا حضور یافته و پس از شستشوی جنازه بر اساس شریعت اسلامی و آداب اهل تشیع، وی را کفن نموده و آماده دفن می‌نمایند.

چنانچه زائر متوفی زن باشد تمام این مراحل با حضور معینه کاروان و راهنمایی ایشان صورت می‌پذیرد.

تذکر: همان‌گونه که قبلاً نیز بیان شد امکان انتقال جنازه به مسجدالحرام جهت اقامه نماز میت بر پیکر متوفی وجود دارد اما به دلیل طولانی بودن فاصله قبرستان شرائع تا مسجدالحرام و طولانی شدن زمان دفن معمولاً همراهان زائر فوت‌شده علیرغم موافقت اولیه از انجام آن منصرف می‌شوند.

وقتی کار غسل و کفن به اتمام رسید، جنازه توسط عمال سعودی از غسلخانه به محوطه قبرستان جهت اقامه نماز منتقل می‌گردد تا روحانی کاروان به همراه بستگان و سایر زائران هم کاروانی متوفی، بر جنازه متوفی نماز بگذارند. بعدازاین مرحله جنازه بر روی دوش افراد تا نزدیکی قبر که به‌صورت لحد از پیش آماده‌شده است برده شده و سایر مراحل دفن نیز بر اساس آئین شیعیان انجام گیرد.

نکته مهم: بر اساس قوانین کشور عربستان سعودی حضور زنان در قبرستان ممنوع است و از ورود آنان جلوگیری به عمل می‌آید لذا در صورتی که زنان بستگان زائر فوت‌شده هنگام دفن حضورداشته باشند امکان ورود آنان به قبرستان شرائع نیست.

درنهایت پس از دفن زائر می‌بایست محل دقیق دفن وی یعنی شماره بلوک و شماره قبر توسط مدیر و عوامل کاروان یادداشت گردد تا در صورت حضور بستگان متوفی در عربستان طی سال‌های آتی بتوانند به‌راحتی مزار وی را شناسایی نمایند.

* در صورتی که زائر در شهر جده فوت نماید و خانواده وی مایل به دفن جنازه در مکه باشند، مراحل تا حدودی متفاوت خواهد بود چراکه:

اولاً: بر اساس تعلیمات و ضوابط دولت عربستان هر شخصی اعم از شهروند سعودی یا غیر سعودی که به هر دلیل در هریک از شهرهای عربستان فوت نماید الزاماً می‌بایست در قبرستان همان محل دفن شود و اجازه انتقال وی به مکان و شهر دیگر ممنوع است مگر اینکه مجوزهای لازم از سوی عماره و امیر منطقه مکه دریافت شود. البته در این قاعده در ایام حج برای حجاج فوت‌شده اجرا نمی‌شود فلذا در صورت فوت حاجی در شهر جده امکان انتقال وی به مکه بدون اجازه عماره امکان‌پذیر است.

ثانیاً: در شهر جده مکتب الوکلاء به‌جای موسسه مطوف حجاج ایرانی عهده‌دار امور است و می‌بایست امور را از طریق ایشان پیگیری کرد.

در صورتی که هریک از زائران هنگام عزیمت به ایران در فرودگاه جده فوت نماید جنازه وی توسط پلیس فرودگاه و آمبولانس‌های وزارت صحه عربستان به بیمارستان ملک فهد در داخل شهر جده منتقل و در سردخانه آنجا نگهداری می‌شود.

لذا پس از انجام امور اولیه در شهر مکه همانند موارد ذکرشده در بالا، می‌بایست ابتدا به واحد رفاه و حوادث مراجعه نمایند. سپس با نماینده واحد رفاه و حوادث به بیمارستان مراجعه و برگه تبلیغ وفات و مدارک لازم را از دفتر سردخانه بیمارستان دریافت نموده و ضمن عزیمت به پایانه حجاج فرودگاه جده با مراجعه به بخش خدمات العامه مکتب الوکلاء نامه‌های لازم ارائه و معرفی‌نامه‌های تحویل جسد جهت دفن جسد در قبرستان شرایع را دریافت و مجدداً به بیمارستان ملک فهد مراجعه می‌گردد. در بخش اداری سردخانه بیمارستان مدارک لازم تهیه و در اختیار نماینده واحد رفاه قرار می‌گیرد.

نکته مهم اینکه می‌بایست یک نسخه از مدارک و مجوزهای لازم در خصوص انتقال جسد به مکه در اختیار راننده انتقال جنازه قرار گیرد چراکه در بازرسی‌های پلیس در مسیر در صورت عدم ارائه این مدارک از تردد وسیله نقلیه جلوگیری به عمل می‌آید.

ب) انتقال به ایران:

در مواردی که خانواده متوفی به هر دلیل تمایل داشته باشند تا جنازه زائر متوفی به ایران بازگردد می‌بایست مراحل ذیل طی شود تا کار انتقال صورت پذیرد:

۱ - طی نامه‌ای از سوی خانواده و وراث قانونی زائر فوت‌شده یا مدیر کاروان مربوطه درخواست انتقال جسد به ایران به واحد رفاه و حوادث ستاد ارائه گردد.

۲ - واحد رفاه و حوادث ستاد از طریق شرکت‌های هواپیمایی ایران ایر یا ماهان برگ برنامه (بولیسه الشحن) را دریافت نماید.

۳ - از طریق نماینده کنسولگری در ستاد نامه‌ای خطاب به موسسه مطوف تنظیم و نماینده رفاه و حوادث که قرار است جنازه را تحویل بگیرد به موسسه معرفی می‌گردد.

۴ - نامه‌ای از سوی واحد رفاه و حوادث ستاد خطاب به موسسه با عنوان «طلب ترحیل جثمان متوفی» تنظیم می‌گردد که در آن علاوه بر ذکر مشخصات فردی و شماره کاروان زائر فوت‌شده، شماره بولیسه الشحن، تاریخ پرواز، ایرلاین انتقال‌دهنده و مقصد به موسسه اعلام می‌گردد.

۵ - نماینده موسسه کلیه امور مربوطه را همانند مواردی که جهت دفن جنازه انجام می‌گرفت را از طریق مبادی و مراکز دولتی ذی‌ربط پیگیری می‌کند ولی تفاوت این مرحله این است تا چندین روز به طول می‌انجامد چراکه اولین مرحله و مهم‌ترین قسمت آن دریافت موافقت و مجوز پلیس مکه جهت انتقال جسد است.

۶ - پس‌ازاینکه مندوب موسسه کلیه امور اداری را از طریق مبادی ذی‌ربط پیگیری کرد و کلیه موافقت‌ها و مجوزهای لازم را کسب کرد، همانند مراحل تحویل جنازه در بیمارستان در محل سردخانه حضور یافته و پس از انجام امور اداری ترخیص جنازه از بیمارستان، چهره زائر متوفی را به رؤیت نماینده رفاه و حوادث رسانده و پس از تأیید و شناسایی وی آن را به همراه اصل کلیه مدارک تحویل شخصی که در نامه کنسولگری معرفی شده است می‌نماید.

۷ - برای انتقال جسد به ایران لازم است حداقل ۲۴ الی ۴۸ ساعت قبل از پرواز جنازه به اداره طب شرعی جده منتقل شود تا مراحل آماده‌سازی و تحنيط جسد صورت پذیرد.

۸ - پس از تحویل مدارک و تهیه یک نسخه کپی از آن‌ها و همچنین کپی معرفی‌نامه سفارت و کپی کارت شناسایی فرد معرفی‌شده جنازه توسط آمبولانس به جده منتقل و به همراه مدارک مربوطه تحویل اداره طب شرعی می‌گردد.

۹ - در مرحله بعد می‌بایست به بانک الاهلی مراجعه و مبلغ ۵/۰۰۰ ریال سعودی به حساب اعلامی از سوی اداره طب شرعی واریز گردد.

۱۱ - در فاصله زمانی مناسب جنازه در اداره طب شرعی به‌صورت ابتدائی شسته و آماده تحنيط می‌گردد. سپس به‌وسیله تزریق حدود ۴ لیتر مواد شیمیائی مانند فرمالین جنازه تحنيط و آماده‌سازی می‌شود و منافذ

خروجی جسد مانند گوش‌ها، بینی و دهان توسط پنبه پر می‌شود تا از خروج و نشت مواد به بیرون جلوگیری به عمل آید.

۱۲ - هنگام تحویل گرفتن جسد از اداره طب شرعی می‌بایست مجدداً تصویر نامه کنسولی و کپی کارت شناسایی تحویل گیرنده و کپی شهادت وفات را به دفتر اداره ارائه کرد. پس از اینکه مجوز خروج جسد صادر شد با مراجعه به قسمت سردخانه دوباره چهره جسد باز شده و به رؤیت شخص تحویل گیرنده می‌رسد و پس از تأیید وی، جنازه به تابوت‌های چوبی مخصوص که کف آن با مقداری زغال و پوشال چوب به منظور جذب ترشحات احتمالی از جسد پوشیده شده قرار می‌گیرد (بر اساس قوانین یاتا). سپس تابوت به داخل آمبولانس جهت انتقال به فرودگاه قرار می‌گیرد.

۱۳ - مسافت بین اداره طب شرعی تا پایانه شحن الجوی فرودگاه جده مسافتی طولانی است که حدود ۴۵ دقیقه در شرایط نبود ترافیک طی می‌شود. پس از انجام کارهای اداری* آمبولانس حامل جسد در مقابل دستگاه X-RAY توقف می‌نماید و یکسری کامل از مدارک در اختیار پلیس گمرک قرار می‌گیرد و پلیس پس از بررسی مدارک اجازه پیاده کردن جنازه و قرار دادن آن روی دستگاه X - RAY صادر می‌نماید و هنگام عبور تابوت حامل جنازه محتویات آن را بررسی نموده و تحویل قسمت بار می‌نماید.

* می‌بایست به قسمت اداری بار فرودگاه که در قسمت پشت سالن CARGO قرارداد جهت صدور مانیفست بار مراجعه کرد. بادوران حضور دارد که می‌بایست تعداد ۸ سری کامل از مانیفست و مدارک ذکر شده در بالا تحویل گردد، به ازای هر جنازه مبلغ ۱۲۰۰ ریال سعودی به عنوان هزینه بار دریافت نموده و در قبال آن رسید ارائه می‌نماید. (مبلغ ۱۲۰۰ ریال سعودی بابت هزینه انتقال جنازه با هواپیمایی سعودی بوده و چنانچه با هواپیمایی ایرانی جنازه انتقال داده شود ۲۰۰ ریال سعودی به عنوان هزینه دریافت می‌شود). سپس مانیفست بار را که شامل مشخصات بار، نوع پرواز، تاریخ پرواز، ساعت پرواز، شماره پرواز و مقصد است را صادر و در اختیار قرار می‌دهد.

۱۴ - بعد از دریافت مانیفست بار از قسمت شحن الجوی می‌بایست به قسمت اداری گمرک مراجعه کرد و یک نسخه از مانیفست و یک سری از کپی کلیه مدارک را تحویل بخش گمرک نمود.

۱۵ - با ورود به پایانه حجاج، با مراجعه به مسئول قسمت جوازات سالن، اصل و کپی کلیه مدارک را ارائه نمود. ایشان با معرفی شخص از کارکنان جوازات دستور انجام امور را صادر می‌نماید و ضمن ثبت و نگهداری اصل تعداد از مدارک خروج زائر فوت شده را از کشور عربستان در سیستم رایانه پلیس گذرنامه سعودی ثبت می‌نماید و پس از زدن مهر خروج داخل گذرنامه زائر متوفی، آن‌ها به همراه سایر مدارک باز می‌گرداند.

۱۶ - در خاتمه لازم است هماهنگی‌های نهائی با نماینده ایرانی شرکت هواپیمایی مربوطه در فرودگاه و اطلاع‌رسانی جهت پیگیری امور بارگیری جنازه به هواپیما بود و مراتب را به اطلاع مسئول شیفت ستاد در فرودگاه جده نیز رساند

۱۷ - با انجام این مرحله امور مربوط به انتقال زائر متوفی به ایران خاتمه می‌یابد

تنازل:

موضوع مهمی که باید در خصوص مصدومان حوادث و به خصوص حوادث رانندگی، مدیران کاروان‌ها و زائران در نظر داشته باشند بحث تنازل است در حقوق عربستان تنازل به معنی رضایت دادن است و با تنازل پرونده نیز مختومه می‌شود؛ بنابراین باید زائران و مدیر کاروان‌ها بدون حضور افراد ستاد، زیر هیچ برگه‌ای را که از طرف مأموران عربستان درخواست امضاء می‌شود، امضا نکنند؛ زیرا در اداره پلیس یا در بیمارستان به آن‌ها پیشنهاد تنازل داده می‌شود و آن بدون درک معنا و مفهوم این لغت برگه را امضاء کرده در صورتی که نمی‌داند برگه رضایت را امضاء کرده است و به دنبال آن حق و حقوق زائر از بین رفته و دیگر راهی برای احقاق حق او وجود ندارد و یا در صورتی که فرد مصدوم پس از بازگشت به ایران فوت نماید با امضاء این برگه تنازل دیگر امکان پیگیری موضوع از طریق وکلای قانونی مقدور نیست.

فصل سوم

مقررات مربوط به اماکن مقدسه

الف - مسجدالحرام

مسجدالحرام قبله‌گاه مسلمانان و مکانی است که هر کس وارد آن شود ایمن است و نباید به او آسیب رسانده شود و بنا بر آیاتی از قرآن و روایات معصومان علیهم‌السلام خانه کعبه نخستین و مقدس‌ترین بنا و اولین مسجدی است که بر روی زمین ساخته شده است. این مکان مقدس همانند اماکن دیگر در دو شهر مکه و مدینه مقررات خاصی دارد که عدم اجرای آن توسط زائران می‌تواند مشکلات زیادی به همراه داشته باشد.

نکات ویژه‌ای که باید توسط زائران در مسجدالحرام به آن توجه شود و از انجام آن پرهیز گردد

عبارت‌اند از:

۱. یکی از اتهاماتی که در مسجدالحرام متوجه زائران می‌گردد قاعده‌ای است بنام تلصیق که با توجه به اهمیت موضوع به‌طور مستقل و در بخش جرائم اخلاقی به آن پرداخته شده است.

۲. چیدن نخ و پارچه کعبه - این امر در مسجدالحرام به‌شدت کنترل می‌شود و مجازات آن حبس و شلاق است، به‌طور مثال صرف داشتن قیچی و ناخن‌گیر در دست زائران و در نزدیک کعبه مشکل‌زاست حتی باینکه مبادرت به این کار هم نکرده باشد بازداشت و چندین ماه را در بازداشتگاه‌های عربستان به سر خواهد برد.

۳. برداشتن سنگ از مسجدالحرام و کوی صفا

۴. کثیف کردن کعبه تخلفی غیرقابل‌بخشش محسوب می‌گردد.

۵. کف زدن در مسجدالحرام

۶. آزار رساندن به دیگران به‌منظور استلام حجرالاسود

۷. پشت به کعبه نشستن

۸. بوسیدن مقام ابراهیم

۹. بردن نام ائمه اطهار (علیهم‌السلام) با صدای بلند در حال طواف

۱۰. بانوان از لباس احرامی که نازک بوده و بدن را نمایان می‌کند پرهیز نمایند

۱۱. نمازخواندن در مسیر طواف کنندگان و ایجاد مزاحمت برای دیگران

۱۲. و همچنین زائران گرمی از حرکت کردن برخلاف مسیر طواف کنندگان به‌منظور

رسیدن به حجرالاسود خودداری نمایند.

ب- مسجدالنبی

شریف‌ترین مسجد بعد از مسجدالحرام، مسجدالنبی در مدینه منوره است که از اماکن مقدسه مهم زیارتی زائران است وجود مرقد مطهر پیامبر اعظم اسلام (ص) و وجود روضه منوره و بعضی اماکن دیگر از اهمیت فراوان این مسجد را نشان می‌دهد با توجه به نقش زیارتی این مکان در نزد زائران، رعایت قوانین و دوری از مواردی که از نظر مقررات سعودی تخلف رفتاری محسوب و انجام آن در مسجدالنبی ممنوع است می‌توان در استفاده بهتر زائران از این مکان مقدس در طول اقامت در مدینه منوره نقش به سزایی داشته باشد. اهم مواردی که در این مسجد شریف (تخلف) محسوب می‌گردد عبارت‌اند از:

۱. عکس‌برداری و فیلم‌برداری تحت هر عنوان
 ۲. استفاده از مهر، چوب، کاغذ، حصیر و امثال آن برای نمازخواندن
 ۳. بوسیدن ضریح و درهای حرم مطهر
 ۴. پرتاب آب دهان در هر قسمت مسجد به هر دلیل ممنوع بوده و مشمول مجازات زندان می‌شود.
 ۵. پشت به ضریح پیامبر (ص) نشستن
 ۶. به همراه داشتن نشریه، بولتن، اطلاعیه و دیسکت
 ۷. بردن کفش به داخل روضه مقدسه و گذاشتن آن روی فرش‌ها
- توصیه‌های مؤکد به عدم انجام هر یک از موارد زیر را در فرهنگ ملل عرب بخصوص عربستان سعودی ناهنجاری و بی‌حرمتی در مسجدالنبی و مسجدالحرام تلقی می‌شود.
۱. گرفتن قرآن و کفش در یکدست
 ۲. به هم زدن صفوف نماز جماعت و اصرار بر عبور از میان جمعیت
 ۳. ترک مسجد در آستانه اقامه نماز جماعت
 ۴. خواندن نماز نافله و قرائت قرآن هنگام خطبه‌های نماز جمعه
 ۵. صحبت کردن هنگام اذان و ایراد خطبه‌های نماز جمعه
 ۶. بلند گفتن ذکر رکوع و سجود
 ۷. زودتر از امام جماعت به رکوع و سجود رفتن
 ۸. روشن گذاشتن تلفن همراه و خاموش نکردن آن به هنگام نماز
 ۹. دست‌بسته نمازخواندن و گفتن آمین در نماز
 ۱۰. استفاده از سجاده‌هایی که بر آن ضریح ائمه و یا اسامی و القاب ائمه اطهار (ع) منقوش است.

۱۱. عبور از جلوی نمازگزاران به خصوص هنگام نماز جماعت
۱۲. استعمال دخانیات و رعایت نکردن نظافت
۱۳. استفاده کردن از آهنگ‌ها و نغمه‌های نامناسب جهت زنگ تلفن همراه
۱۴. خواندن دعا و زیارت به صورت گروهی
۱۵. نوشتن یادداشت در قرآن‌ها
۱۶. ورود با کفش و دمپایی به صحن مسجد
۱۷. استفاده از سیگار در همه نقاط مسجد ممنوع بوده و مجازات حبس و شلاق دارد.
۱۸. حمل وسایل الکترونیکی نظیر نوت بوک و دوربین و وسایلی از این قبل به حرم ممنوع است
۱۹. فرستادن صلوات با صدای بلند
۲۰. جدال و درگیری
۲۱. فریاد زدن و یکدیگر را با صدای بلند صدا کردن
۲۲. گرفتن قرآن به دست چپ و گذاشتن آن روی زمین و فرش
۲۳. قرائت نماز فرادا هنگام نماز جماعت
۲۴. بردن قرآن از مسجد به محل سکونت جهت تلاوت
۲۵. عبور از روی قرآن و قفسه‌های قرآنی

➤ بلند کردن کفش در فرهنگ عرب بلند کردن کفش به طرف کسی توهین قلمداد می‌شود و در چند سال اخیر تعداد از زائران ایرانی به این اتهام که در مقابل مرقد پیامبر و قبور خلیفه اول و دوم کفش خود را بالاگرفته، بازداشت و مدتی را در بازداشتگاه‌های مدینه به سر برده‌اند بنابراین باید دقت شود در صورتی که زائران کفش‌های خود را به همراه می‌برند اولاً حتماً از کیسه کفش استفاده شود و ثانیاً باید مواظبت شود که در مسجدالنبی و به خصوص در مقابل ضریح مطهر کفش‌ها را بالا نگیرید.

➤ در تمام مکان‌های مسجدالنبی و مسجدالحرام دوربین‌های مداربسته‌ای کار گذاشته شده است که به طور دائمی در حال رصد کردن افراد حاضر در این مکان‌هاست که این مسئله در مسجدالنبی شامل قسمت بانوان نیز می‌شود به همین علت به زائران محترم توصیه می‌شود که در رفتار و اعمال خود دقت نمایند و خصوصاً بانوان محترمه نسبت به رعایت کلیه مسائل شرعی از جمله حجاب دقت لازم را داشته باشند.

- باید سعی نمود با مأمورین و نیروهای خدماتی مسجدالحرام و حرم شریف نبوی همکاری داشته باشیم و در مواقع بروز مشکل از بحث و جدل و یا دخالت در کار مأموران سعودی مستقر در حرمین پرهیز گردد.
- از بحث و جدل با برخی عوامل تندرو و مغرض که به دنبال اختلاف افکنی بین مسلمانان (شیعه و سنی) هستند از قبیل توهین به شیعیان و ایجاد مزاحمت و موارد دیگر پرهیز نمایند.
- ممکن است برخی از موارد ذکر شده خود به خود برای شما مشکلی ایجاد نکند لیکن به دلیل برانگیختن حساسیت پیروان سایر مذاهب و مأموران سعودی و پیامدهای نامطلوب آن و برای رعایت مصلحت مهم تر باید از آنها احتراز نمود.
- روضه منوره رسول خدا (ص) نیز صبح ها از ساعت ۷/۳۰ لغایت ۹/۳۰، بعد از ظهرها پس از اقامه نماز ظهر به مدت دو ساعت و شب ها بین ساعات ۲۱ لغایت ۲۳ برای استفاده بانوان باز است.

ج - قبرستان بقیع

یکی از مکان های مهم زیارتی زائران ایرانی و غیر ایرانی در سفر به عربستان سعودی قبرستان بقیع در شهر مدینه منوره است علت اهمیت آن این است که از یک طرف مقامات سعودی و وهابیان تندرو معتقدند که بسیاری از اعمال خلاف سلیقه فرقه وهابیت در این مکان انجام می گیرد و از طرف دیگر به جهت قبور ائمه شیعه و بسیار دیگری از یاران پیامبر در این مکان برای مسلمانان جهان و بخصوص شیعیان دارای اهمیت است، به همین علت برخوردهای مأمورین سعودی با زائران در این مکان نسبت به اماکن مذهبی دیگر در مدینه منوره و مکه مکرمه خشن تر است و این مکان را به یکی از پرمسئله ترین مکان های زیارتی عربستان تبدیل کرده است؛ و در بعضی موارد به بحث و جدل و نهایتاً درگیری و دستگیری منتهی می شود، لذا با توجه به اهمیت این مکان در خصوص انجام زیارت و حضور مسلمانان از اقصی نقاط جهان و حفظ شأن شیعه، زائران باید از انجام اعمالی که موجب خدشه دار شدن چهره زائر ایرانی و دادن بهانه به دست مخالفان تشیع می گردد، خودداری شود برخی از مواردی که از نظر قوانین و مقررات سعودی انجام آنها در بقیع غیرمجاز است عبارت اند از:

۱. برداشتن خاک، سنگ یا گندم از بقیع
۲. فیلم برداری و عکس برداری از بیرون و داخل بقیع
۳. نماز خواندن در کنار و داخل بقیع
۴. نوحه خوانی، سینه زنی و خواندن مرثیه
۵. توقف و خوابیدن کنار دیوارهای بقیع و سد معبر کردن و ایجاد مزاحمت برای دیگران

۶. تجمع در مقابل قبرستان بقیع به هنگام نماز جماعت
۷. بستن دخیل به نرده‌های بقیع به وسیله پارچه، نخ، قفل و امثال آن
۸. پابره‌نه راه رفتن در قبرستان
۹. انداختن عریضه، پول، لباس، پارچه و شمع روی قبور
۱۰. مالیدن پارچه‌های کفنی و غیره به نرده‌های اطراف قبرستان جهت تبرک
۱۱. روشن کردن شمع
۱۲. انداختن سفره‌های نذری
۱۳. خواندن زیارت با صدای بلند و به صورت دسته‌جمعی (بخصوص دعای توسل و زیارت عاشورا)
۱۴. گریه کردن با صدای بلند
۱۵. استفاده از بلندگو در بیرون و داخل بقیع
۱۶. پاشیدن گندم برای کبوتران
۱۷. حمل تابلوی کاروان‌ها (در بعضی مواقع مأموران سعودی به این کار اعتراض و ممانعت می‌نمایند)

نحوه برخورد مأموران سعودی با زائران در قبرستان بقیع

- معمولاً مأموران سعودی به یکی از روش‌های ذیل با زائران برخورد می‌نمایند:
۱. ارشاد لفظی: از طریق سخنرانی‌هایی که عوامل هیئت امر به معروف و نهی از منکر در قبرستان بقیع برای زائران ایراد می‌گردد.
 ۲. برخورد فیزیکی: معمولاً بحث‌های دوطرفه بین زائران و مأموران سعودی منجر به برخوردهای تند فیزیکی مأموران با زائران می‌گردد و بعد از بیرون کردن زائر از بقیع آن را به دفتری در زیر بقیع منتقل و با شیوه تهدید و تطمیع با زائر برخورد می‌نمایند و در بعضی موارد با گرفتن تعهد زائر را آزاد می‌نمایند.
 ۳. بازداشت: در بعضی موارد برخورد مأموران سعودی با زائران در بقیع منجر به بازداشت زائران گردیده است مأموران سعودی انجام اعمال فوق‌الذکر در بقیع را به عنوان تبلیغ و ترویج شیعه قلمداد کرده و زائران را با همین اتهام بازداشت می‌نمایند.

زمان استفاده از بقیع

قبرستان بقیع صبح‌ها پس از اقامه نماز صبح و بعد از ظهرها نیز پس از نماز عصر به مدت دو ساعت باز است.

سب خلفا

بر اساس فتوای علمای عربستان اگر کسی پیامبر و یا یکی از اصحاب رسول خدا (ص) را لعن نماید در حکم جسارت به حضرت بوده و کسی که به ایشان جسارت نماید کافر و مستحق قتل است.

بدو باید به این نکته اشاره کرد که اغلب افراد دستگیر شده به اتهام سب خلفا در سال‌های اخیر در مدینه و بخصوص در مسجدالنبی و در بعضی مواقع در قبرستان بقیع و در حالت خواندن ادعیه و بخصوص (زیارت عاشورا) انجام گرفته است.

مأموران سعودی با اتهام این که شما در حال خواندن زیارت به خلفا و صحابه دشنام داده‌اید با بدترین برخورد ممکن افراد را دستگیر کرده و بلافاصله به محل شرطه در مدینه یا مکه منتقل و بعد از بازجویی‌های اولیه فرد را به بازداشتگاه انتقال می‌دهند.

لازم به ذکر است در این مقطع ورود نیروهای ستادی و توجیه مأموران و پیگیری‌های مختلف می‌تواند در آزادی فرد دستگیر شده بسیار مؤثر باشد در هر صورت بعد از بازداشت فرد و تشکیل پرونده و رفت و آمدهای مکرر به دادگاه و صدور حکم بعد از چندین ماه زندانی شدن همراه با رنج و زحمت پیگیری‌های مداوم مسئولین مربوطه ایرانی در عربستان، فرد دستگیر شده بعد از تحمل مجازات از زندان آزاد و با وضع بدی به کشور بازگردانده می‌شوند.

در خاتمه باید گفت که تعدادی از زائران در موقع دستگیری و بازجویی به علت عدم آشنایی به زبان عربی و با توصیه‌های مترجم‌های افغانی که در صورت پذیرش و توبه بلافاصله آزاد خواهند شد، این اتهام را می‌پذیرند و در مواردی با احساسی شدن بر اتهام وارده به خود تأکید می‌نمایند که این باعث تشدید رفتار تند مأموران سعودی با آن‌ها و همچنین موجب طولانی شدن روند رسیدگی پرونده می‌شود که لازم است از طرف کارگزاران توجیهات لازم در این خصوص به عمل آید.

فصل چهارم

با توجه به وظایف هیئت امر به معروف و نهی از منکر عربستان در خصوص جرائم اخلاقی و مقابله با موارد منکراتی و نقش تأثیرپذیر این هیئت در خصوص بسیاری از مسائل، ابتدا به بررسی ساختار این هیئت و وظایف آن پرداخته و در پایان به یکی دو مورد از تخلفات اخلاقی می‌پردازیم.

هیئت امر به معروف و نهی از منکر در عربستان

هیئت امر به معروف و نهی از منکر در عربستان یکی از نهادهای تحت پوشش جریان سنتی دینی و هیئت کبار علماست. یکی از دستگاه‌های دولتی وابسته به شورای وزیران است و بر اساس نظام الاجراءات الجزائیه السعودین (آئین دادرسی کیفری) یکی از ضابطین قضائی عربستان نیز به شمار می‌رود و از جهت اهمیت یکی از ارکان اساسی حکومت است که دارای اساسنامه، بودجه، لوایح و سازمان‌های مرتبط است.

وظیفه این هیئت که به پلیس دینی نیز در بین کشورهای عربی شهرت دارد در سطح اجتماع با مأموران خود که به (مطوع) شهرت دارند با کارهای خلاف شئون اسلامی مبارزه می‌کنند و در اوقات نماز مردم را به رفتن به مساجد دعوت می‌نمایند و از تردد افراد بدحجاب در معابر عمومی جلوگیری می‌کنند.

افراد این هیئت از مقبولیت اجتماعی برخوردار نیستند. عامه مردم از عملکرد آنان ناخرسند هستند بسیاری از آنان لباس‌های ویژه‌ای می‌پوشند و معمولاً چهره‌های عبوسی دارند. در سال‌های اخیر و با توجه به اقدامات غیرمنطقی و افراطی اعضای هیئت‌های امر به معروف و نهی از منکر در مناطق مختلف عربستان و به‌خصوص در دو شهر مدینه منوره و مکه مکرمه و اعتراضات مردمی در شهرهای مختلف، دولت عربستان به این نتیجه رسیده است که حیطة وظایف این هیئت را محدود نماید.

اخبار برخوردهای تند این هیئت با موضوعات مختلف و به‌خصوص با خانم‌ها به مطبوعات عربستان کشیده شده است مقامات سعودی در همین اواخر مسئول هیئت را در بعضی از مناطق از جمله مکه مکرمه که فردی سختگیر بود تغییر دادند هیئت امر به معروف و نهی از منکر ادعا می‌کند که در طول یک سال گذشته مانع وقوع ۴۲۶ هزار رفتار غیرشرعی در عربستان سعودی شده و جلوی آن را گرفته درحالی‌که این ادعا به‌هیچ‌وجه درست نیست بیش از ۷۶ درصد از این رفتارها غیرقانونی نبوده بلکه این هیئت آن را غیرقانونی و غیرشرعی می‌داند، در حال حاضر با توجه به وضعیت عربستان دولت شروع به آموزش مطوعین قبل از ورود به کار کرده است.

هرچند این هیئت در عربستان یکی از ضابطین قضائی نیز به شمار می‌رود اما حوزه فعالیت هیئت خیلی فراتر از وظایف یک ضابط قضائی است.

بر اساس اساسنامه هیئت که در ۳۷ ماده تنظیم شده است هیئت اختیار دارد که مرتکبان و متهمین که در واجبات شرعی مسامحه می‌کند دستگیر نماید و از مواردی که بر عقاید و یا رفتار و آداب عمومی تأثیر می‌گذارد مراقبت نماید و در پرونده‌های که در حوزه صلاحیت هیئت و مرتبط با وظایف آن تشکیل شده است و احیاناً توسط مقامات امنیتی یا امیران ضبط شده است حضور نماینده هیئت را ضروری می‌داند، همچنین پس از صدور حکم در پرونده‌های که مربوط به این هیئت‌هاست آنان را مطلع نمایند و مقامات ذی‌ربط ملزم به حمایت از اقدامات این هیئت نموده است.

این هیئت در اماکن مذهبی در دو شهر مدینه منوره و مکه مکرمه مستقر و در خصوص رفتار زائران به خصوص شیعیان حساسیت زیادی از خود نشان می‌دهند و با برخوردهایی تند از انجام اعمال و خواندن زیارات در اماکن به خصوص در مسجدالنبی و بقیع جلوگیری می‌نماید و با ایجاد بحث‌های کاذب در بسیاری از موارد مشکلات جدی برای زائران ایرانی ایجاد می‌نمایند.

مهم‌ترین وظایف هیئت را می‌توان در برخورد با تخلفات زیر خلاصه کرد:

۱. اداره منازل یا اماکن ارتکاب فحشاء
۲. تلاش افراد به قصد تجاوز یا زنا
۳. ارتکاب زنا، لواط، قمار
۴. تعرض مردان به زنان همراه با گفتار یا عمل
۵. خلوت حرام
۶. شبیه شدن مرد به زن و برعکس
۷. استعمال مسکر، در اختیار داشتن، ترویج و ساخت آن
۸. همکاری در ترویج مسکر و ساخت آن
۹. تخلف از نماز، (ادامه کار بعد از اذان)
۱۰. تخلفات اخلاقی
۱۱. مخالفت‌ها با آداب عمومی (هنجارشکن)
۱۲. بالا بردن صدای ترانه‌ها در مکان‌های عمومی
۱۳. کوتاه کردن مو به صورت‌های عجیب و غریب
۱۴. استعمال دخانیات در اماکن عمومی و نزدیک مساجد
۱۵. پوشیدن لباس‌های نامناسب

۱۶. روشن کردن رادیو، تلویزیون یا ضبطصوت و امثال آن نزدیک مساجد بهطوری که موجب اخلال در کار نمازگزاران گردد.

۱۷. کمفروشی

۱۸. مراقبت عمومی از بازارها، راهها، باغها و دیگر اماکن عمومی

۱۹. جلوگیری از وقوع منکرات شرعی از جمله اظهار بی احترامی غیرمسلمانان به شعائر اسلامی و احکام آن،

۲۰. عرضه و یا فروش عکسها، کتابها یا نوارهای صوتی یا تصویری منافی با آداب شرعی یا مخالف با عقیده اسلامی با مقامات ذی ربط

۲۱. عرضه عکسهای مبتذل با شعائر ادیان غیراسلامی، همچون صلیب، ستاره داود تصویر بودا یا امثال آن

۲۲. برپائی جشن در اعیاد و مناسبتهای بدعت گونه غیراسلامی،

۲۳. اعمال جادوگری و شعبدهبازی و دروغپردازی به منظور حیفومیل کردن اموال مردم.

۲۴. اعمال حسابرسی در نماز، پیام دعوت به نماز، گشت در خیابانها و بازارها به منظور ترغیب مردم در شتافتن بهسوی نماز در اوقات آن، (در صورتی که فرد سهل انگاری کند او را مورد مواخذه قرار می دهند).

۲۵. مراقبت از کشتارگاهها به منظور ذبح شرعی صحیح

۲۶. مراقبت از نمایشگاهها و فروشگاههای بافندگی لباس زنانه

همانطوری که ملاحظه می شود اختیارات و وظایف هیئت بسیار فراتر از یک ضابط قضائی است و داری اختیارات نامحدودی است بهطوری که هیئت پا را از این وظایف نیز فراتر گذاشته و در مواردی دخالت می نماید که در حیطه وظایف آن نیست بهطوری که «محمد نقادی» یکی از اعضای مجلس مشورتی در عربستان در اظهاراتی به این موضوع اعتراض کرده و می گوید هیئت امر به معروف و نهی از منکر حتی گاهی در نشریات مختلف دخالت می کنند و درباره چاپ مطالب مختلف نظر می دهند درحالی که این مسئله به هیچ وجه به آنان ربطی ندارد.

حال به بعضی از جرائم اخلاقی در قوانین عربستان که ممکن است زائران ایرانی در اثر بی احتیاطی مورد اتهام واقع شوند را بررسی می کنیم.

اتهام خلوت با نامحرم

این اتهام در مورد زائران ایرانی تاکنون وجود نداشته و یا به ندرت اتفاق می افتد اما دانستن قوانین آن می تواند برای کارگزاران و زائران ایرانی مفید باشد.

مجازات اتهام خلوت با نامحرم

حکم این اتهام از طرف قضات عربستان (۹۰ ضربه تازیانه) تعزیری برای هر یک از زن و مرد تعیین شده است اما با توجه به اینکه در عربستان بعضی از جرائم به خصوص جرائم اخلاقی تابع قانون یکسانی نیست در قضایای مشابه مجازات متفاوتی وجود دارد در بعضی از موارد حکم صادره در خصوص این اتهام ۱۵۰ تا ۲۰۰ ضربه تازیانه بوده است.

مصادیق اتهام خلوت با نامحرم

تعریف این اتهام در عربستان تقریباً با تمامی کشورهای دیگر اسلامی متفاوت است و این اتهام حتی در بعضی مواقع به نوشیدن یک قهوه توسط دو همکار در رستوران اداره محدود می شود. بر اساس قوانین عربستان نوشیدن قهوه یا چای در قهوه خانه ها، رستوران ها یا هتل ها و ورود به بخش خانوادگی در مکان های عمومی یا خصوصی از مصادیق خلوت با نامحرم تلقی می شود حتی اگر این دو نفر در ارتباط با امور شغلی با یکدیگر گفتگو کنند زیرا: اولاً: اشتغال زنان با مردان به صورت مختلط مورد تأیید وزارت کار نیست. ثانیاً: بخش های خانوادگی در قهوه خانه ها و رستوران ها مختص محارم و خانواده هایی است که فرزندان را همراه خود می آورند.

شرایط و نحوه دستگیری

در صورتی که زنی بدون محرم، با مردی در قهوه خانه، رستوران ها و هتل ها در حال گفتگو باشند و یا مواردی که از نظر مأموران امر به معروف و نهی از منکر از مصادیق اتهام خلوت با نامحرم باشد این مأموران وارد عمل شده و هر دو نفر را دستگیر و آنان را مجبور به سوار شدن در اتومبیل هیئت نموده و به مرکز هیئت یا محل شرطه انتقال می دهند. در مدت دستگیری اجازه هیچ گونه تماسی حتی با خانواده خود را به دو نفر نمی دهند سپس بعد از تشکیل پرونده و بازجویی های اولیه پرونده را جهت تکمیل مراحل قضائی به هیئت تحقیق و الدعاء العام که نقش دادستانی در تحقیق و تعقیب جرائم در عربستان دارد ارجاع تا از آن طریق به دادگاه ارسال گردد.

تلصیق

تلصیق از الصاق گرفته شده و در لغت به معنی چسباندن است و در اصطلاح در عربستان سعودی به اتفاقی گفته می شود که در حالت طواف و به خصوص در موقع بوسیدن حجرالاسود مرد به طور غیرمستعارف به زن نزدیک شود و به عبارت دیگر یک نفر مرد خودش را به زن بچسباند این اتفاق بیشتر در حجرالاسود و در اثر ازدحام زائران به منظور بوسیدن حجرالاسود رخ می دهد.

در سال‌های اخیر متأسفانه تعدادی از زائران ایرانی به این اتهام دستگیر و به مجازات سنگین محکوم شده‌اند. بررسی پرونده‌ها در این خصوص نشان می‌دهد که بسیاری از اتهامات واهی و بعضی در اثر بی‌احتیاطی زائران در موقع انجام طواف و بوسیدن حجر متوجه آنان شده است.

نحوه دستگیری در اتهام تلصیق

نحوه دستگیری به چند صورت در مسجدالحرام انجام می‌گیرد اول اینکه زائران عزیز وقتی وارد مسجدالحرام می‌شوند با کمی دقت متوجه خواهند شد که در دیوارهای مقابل حجرالاسود تعدادی دوربین مداربسته حرکات زائران این قسمت را تحت نظر دارد به‌طور کلی باید این نکته را در نظر داشت هیچ مکانی در مسجدالحرام و مسجدالنبی وجود ندارد که تحت پوشش دوربین‌های مداربسته نباشد. این حرکات و رفتار زائران توسط مأموران در قسمت اداری مسجدالحرام و در اتاق‌های خاص از طریق دوربین پیگیری و در مواقعی که مواجه با نزدیکی یک مرد به زن می‌شوند به‌توسط بی‌سیم مأموران داخل مسجدالحرام را از این موضوع مطلع و بازهنمایی و هدایت آنان نسبت به دستگیری زائران اقدام می‌نمایند.

شیوه دیگر دستگیری افراد بر اساس مشاهدات عینی و وجود شاهدان که معمولاً از مأموران سعودی هستند (در بسیاری از موارد در مورد افراد مختلف مشابه هستند) نسبت به دستگیری افراد اقدام می‌نمایند.

روش دیگر، شکایت بعضی از خانم‌ها در این خصوص است که در این مورد مأموران و دادگاه‌های عربستان به اشدت بیشتری برخورد می‌نمایند.

مواردی در سال‌های گذشته وجود دارد که افراد دستگیر شده مسن بوده و در موردی فردی دستگیر شده بود که فرزند دختر خود را بغل کرده بود که در کعبه را به بوسد، لذا باید در این خصوص دقت‌های لازم به عمل آید که در اثر بی‌احتیاطی، افراد دچار مشکل نگردند.

نحوه رسیدگی دادرسی اتهام تلصیق

بعد از دستگیری زائران و انجام بازجوئی‌های لازم و معاینات انجام شده در موقع دستگیری تکمیل پرونده، متهم دستگیر شده جهت رسیدگی و تعیین مجازات به دادگاه ارسال می‌گردد. مشکلاتی که زائران ایرانی با آن مواجه هستند عبارت است از:

اولاً: استفاده از مترجم‌های افغان در بازجویی زائران ایرانی، این مترجمان در بدو ورود زائران با صحبت و دادن قول اینکه در صورت پذیرش اتهام و توبه، آزاد خواهی شد، آن‌ها را ترغیب به اقرار جرم می‌کنند و همین مطلب علیه خود آن‌ها استفاده و با توجه به اقرار به مجازات سنگین محکوم می‌شوند.

ثانیاً: با توجه به اینکه در موقع دستگیری فرد، فقط مرد دستگیر می‌شود و خانم‌ها رها می‌شوند اثبات مواردی که فرد با همسرش بوده بسیار مشکل و تقریباً محال است.

ثالثاً: وجود شاهدهای پرونده در دادگاه و شهادت علیه فرد دستگیرشده از مشکلات زائرین تحت محاکمه است.

مجموعه موارد فوق حاکی از این است که تقریباً کلیه پروندههای مورد رسیدگی در دادگاه اتهام تلصیق در مورد زائران را موجه تشخیص و حکم به محکومیت افراد داده می‌شود.

میزان مجازات اتهام تلصیق: مجازات اتهام تلصیق شلاق و حبس است لکن محاکم مختلف در عربستان آراء مختلفی در خصوص میزان مجازات صادر می‌نمایند.

مثلاً ۴ ماه حبس و ۱۵۰ ضربه شلاق، یا ۵ ماه حبس و ۱۰۰ ضربه شلاق، یا ۶ ماه حبس و ۱۰۰ ضربه شلاق، ۶ ماه حبس و ۲۰۰ ضربه شلاق و...

فصل پنجم

مؤسسات وابسته به وزارت حج عربستان سعودی

مقدمه: دولت عربستان سعودی برای اداره امور حج تعدادی موسسه ایجاد کرده که امور اجرائی حج را از طریق این مؤسسات انجام می‌دهد این مؤسسات زیر نظر وزارت حج عربستان که مسئول تنظیم برنامه‌ها و هماهنگ‌کننده مسائل مختلف حج است انجام‌وظیفه می‌نمایند و انتخاب روسا و یا تغییر آن‌ها از اختیارات وزیر حج است. این مؤسسات عبارت‌اند از:

۱. الموسسه الاهلیه لمطوفی حجاج ایران

۲. مکتب الادلاء بالمدينه المنوره

۳. النقابه العامه للسيارات

۴. مکتب الوكلاء الموحد

۵. مکتب الزمازم

با توجه به اهمیت مؤسسات فوق در خصوص اداره امور حج، در ادامه به‌طور خلاصه به وظایف هرکدام از آن‌ها می‌پردازیم.

الموسسه الاهلیه لمطوفی حجاج ایرانی

جمهوری اسلامی ایران تنها کشور حج‌گزار در عربستان است که دارای یک موسسه مستقل در خصوص عهده‌دار امور طواف است و بقیه مؤسسات کشورها به‌صورت مشترک یا منطقه‌ای است که این حاکی از اهمیت کشور جمهوری اسلامی در زمینهٔ برگزاری اعمال مناسک حج است. به‌عنوان مثال:

۱. موسسه مطوفین حجاج ترکیه، مسلمانان اروپا، آمریکا و استرالیا

۲. موسسه مطوفین حجاج جنوب آسیا

۳. موسسه مطوفین حجاج غیر عرب افریقا

۴. موسسه مطوفین حجاج شرق آسیا

۵. موسسه مطوفین حجاج کشورهای عربی

اهم وظایف موسسه مطوفین عبارت‌اند از:

۱. استقبال از حجاج در مرکز تفویج

اولین وظیفه موسسه این است که در موقع ورود زائران به مکه مکرمه در مرکز تفویج از آن‌ها استقبال شود و ضمن خوشامدگویی با اختصاص راهنمایان که اصطلاحاً به آن مرشد گفته می‌شود زائران را به منازل خود برسانند.

متأسفانه این وظیفه چند سال پیش فراموش شده بود و به‌طور کلی انجام نمی‌گرفت از چند سال قبل موسسه به این وظیفه خود به‌صورت نیم‌بند عمل می‌نماید منتها افرادی که جهت این کار در نظر گرفته شده اصلاً مسلط به شهر مکه نبوده و معمولاً از دانش‌آموزانی هستند که در موسم حج بکار گرفته می‌شوند.

۲. همکاری با امداد گمشدگان

یکی دیگر از وظایف موسسه این است که نمایندگان خود را به دفاتری که از طرف وزارت حج در خصوص هدایت گمشدگان ایجاد شده است بفرستد و زائران گمشده را تحویل گرفته و آنان را به منازل خود برسانند و نیز اگر زائری گم شود باید وضع او را هر شش ساعت یکبار به واحدهای امنیتی و سازمان‌های مربوطه اعلام نمایند که متأسفانه این کار در حال حاضر به‌طور کامل انجام نگرفته و تمام وظایف را قسمت واحد راهنمای حجاج در ستادهای مکه و مدینه انجام می‌دهند.

۳. موسسه باید زائر بیمار را به نزدیک‌ترین مرکز بهداری برسانند و اگر حالش مساعد نبود به‌سرعت برای او پزشک حاضر کند.

۴. آماده کردن اتوبوس‌های حجاج جهت ایام تشریق و انتقال زائران به عرفات و منی و تعیین راهنما جهت استقرار در هر اتوبوس به جهت راهنمایی و ارشاد راننده و رساندن زائران به چادرهای خود در مشاعر از دیگر وظایف این موسسه است.

۵. نظافت چادرها، در اختیار گذاردن آب آشامیدنی کافی، مفروش کردن چادرها، استخدام خدمه کافی جهت نظافت کلی و از بین بردن پشه و مگس و انتقال زباله و ضایعات به خارج، تماماً به عهده موسسه مطوفین است اما متأسفانه در اثر عدم انجام این وظایف و با توجه به حساسیت مسائل بهداشتی زائران، در چند سال اخیر دفتر نمایندگی سازمان در عربستان قرارداد جداگانه‌ای جهت نظافت منی با موسسه منعقد می‌نماید.

۶. موسسه در زمینه انتخاب مسکن مناسب حجاج و دستیابی به آن‌ها و اطمینان از رعایت استانداردها از سوی مقامات ذی‌ربط و تأیید قراردادهای اسکان که بعثه‌های حج با مجموعه‌های مسکونی و مالکان و مستأجران امضاء می‌کند. نظارت و تأیید می‌نماید، لازم به ذکر است که دولت عربستان بابت انجام وظایف خود حق‌الزحمه خود را با عنوان اجور الخدمات دریافت می‌نماید.

موارد فوق اهم وظایف موسسه مطوفین بود که ملاحظه می‌فرمایید بعضی از این وظایف توسط موسسه انجام نگرفته و ستادهای حج باید جهت رفاه حال زائران رأساً اقدام به این کارها نمایند.

موسسه ادلاء بالمدينه المنوره

تمام وظایفی که موسسه مطوفین در مکه به غیر از ایام تشریق انجام می دهد از جمله استقبال و خوشامدگویی به زائران، دادن اطلاعات کافی در ارتباط با زیارت، اسکان و نظارت، پیگیری وضعیت بهداشتی زائران، خدمات رسانی به زائران گمشده و هدایت آنها به اماکن محل های اقامتشان و موارد در خصوص مسکن در مدینه توسط موسسه ادلاء انجام می گیرد.

النقابہ العامہ للسيارات (سندیکای عمومی اتومبیل ها)

این سندیکا ناظر بر شرکت های طرف قرارداد جابجایی حجاج است و سندیکا مسئول تأمین وسایل نقلیه مناسب حجاج است. اسم تعدادی از شرکت هایی که در حال حاضر طرف قرارداد کشورهای دیگر در این خصوص هستند عبارتند از: شرکت سابتکو - ام القری - حافل - دله - ابوسرهد و... که کشور جمهوری اسلامی هر ساله قراردادهای خود را جهت حمل و نقل داخلی و مشاعر با بهترین این شرکت ها منعقد می نماید.

مکتب الوکلاء الموحد

این مکتب رابط بین موسسه مطوفین، النقابہ العامہ للسيارات، ادلاء با بعثه های حج و زائران است و نقش محوری دارد و هماهنگ کننده رفت و برگشت حجاج از کشورهای خود به عربستان و نیز نقل و انتقال بین شهری حجاج و مشاعر مقدسه است.

وظایف این مکتب عبارت است از استقبال از زائران در مبادی ورودی عربستان از جمله فرودگاه ها، دریافت گذرنامه و هزینه های اجور الخدمات (خدمات و هزینه های حمل و نقل) در حقیقت نماینده مؤسسات و سندیکاهای عمومی اتومبیل ها و شرکت های حمل و نقل است. بدین صورت که مکتب الوکلاء حقوق موسسه مطوفین را برای تجهیز چادرها به عنوان اجور الخدمات دریافت می کند و به موسسه می پردازد و همچنین کرایه اتوبوس های النقابہ العامہ دریافت می کند و به موسسه می پردازد و همچنین این دفتر مسئول فرستادن حجاج به مکه مکرمه و یا مدینه منوره است همچنین مسئول بازگرداندن حجاج به وطنشان با همکاری ادارات گذرنامه و شرکت های هواپیمایی است به عبارت دیگر اولین و آخرین دفتری که زائران با آن در فرودگاه روبرو می شوند مکتب الوکلاء الموحد هست.

نکته ها:

۱. اجور الخدمات (هزینه های حمل و نقل و...) در خصوص زائران ایرانی به صورت متمرکز توسط دفتر نمایندگی پرداخت می گردد.

۲. در موقع ورود به فرودگاه‌های جده و مدینه مدیران باید دقت نمایند که گذرنامه زائران را حتماً تحویل مکتب الوکلاء نمایند که در موقع خروج از مکه و مدینه و در بازگشت دچار مشکل نگردند.

مکتب الزمازم

این دفتر در سال ۱۲۹۲ ه. ق. به فرمان وزیر حج و اوقاف عربستان تأسیس شد و وظیفه آن رساندن آب آشامیدنی برای حاجیان در مراکز استقبال و تفویج حجاج و همچنین در منازل آنها است. این مکتب در محل استقرار خود موزه کوچکی تشکیل داده که لوازم و ادوات قدیمی چاه زمزم و وسایل رساندن آب به حجاج به نمایش گذاشته شده است.

الدفاع المدنی (دفاع شهری)

کمیته دفاع مدنی عربستان در موسم حج برای کارگزاران و عوامل ایرانی نامی آشناست و با توجه به وظایف کمیته در امور مختلف حج لاجرم در بسیاری از موارد عوامل حج به خصوص اعضای ستادها با این کمیته سروکار دارند. بدین جهت در ابتدا به خلاصه‌ای از نحوه تشکیل این کمیته پرداخته و در ادامه خلاصه‌ای از وظایف آن را بیان می‌کنیم.

این کمیته بر اساس مرسوم الملکی شماره ۱۰ در مورخه ۱۴۰۶/۵/۱۰ (۱۹۸۶ م) به منظور حمایت از ساکنین و همچنین اموال عمومی و خصوصی در مقابل خطرهای آتش‌سوزی، مصائب ناشی از جنگ و حوادث مختلف و کمک به رنج دیدگان در مقابل حوادث و تأمین سلامت ارتباطات ترابری و حمایت از منابع و ثروت‌های عمومی در زمان صلح و جنگ و مواقع اضطراری تشکیل گردید. اقدامات دفاع مدنی به دو زمان جنگ و صلح تقسیم می‌شود و یک سری وظایفی نیز در خصوص انجام مناسک حج به عهده اوست که ذیلاً به آن اشاره می‌گردد.

۱. نظارت و تأیید در خصوص رعایت استانداردهای لازم در ارتباط با مسکن حجاج
۲. بازدید از محل اسکان حجاج و نظارت بر مسائل حفاظتی و امنیتی ساختمان از جهت رعایت اصولی ایمنی
۳. توصیه‌های لازم به شهروندان و حجاج در خصوص رعایت اصول ایمنی در خصوص خطرات ناشی از رعدوبرق، آتش‌سوزی در منازل و ... سیل، سقوط از اماکن مرتفع، طوفان، خفگی و حوادث مختلفی که حجاج با آن روبرو هستند.
۴. مقابله با بحران‌های ایجادشده در موسم حج.
۵. نظارت بر نصب خيام‌ها در عرفات و منی از جهت رعایت اصول ایمنی
۶. نظارت بر تجهیزات مستقر در خيام‌های عرفات و منی از جهت رعایت اصول ایمنی

۷. نظارت بر رعایت اصول ایمنی در زمان استقرار حجاج از قبیل عدم ذخیره مواد نفتی همچون بنزین، عدم استفاده از ژنراتورهای کوچک، عدم روشن کردن آتش در درون چادرها و یا نزدیک اتومبیل‌ها، عدم نزدیکی لامپ‌های برق به سقف چادرها و عدم استفاده از گاز و...

۸. و....

در خصوص اهمیت این نهاد در کشور عربستان باید گفت که از نظر ساختاری در رأس هرم این کمیته ۹ نفر وزیر چند نفر معاون وزیر و مسئولین دیگری حضور دارند و ریاست این کمیته در شهرهای عربستان به عهده امیر منطقه و با عضویت نمایندگان وزرا و مسئولین عضو کمیته کشوری است.